

Ingrid Ødegård

Inkludering av minoritetsjenter i organisert idrett

- En kvalitativ studie av Fargerik Håndball og en lokal håndballklubbs inkluderingsarbeid

Masteroppgave i Sosiologi

Trondheim, juni 2016

Ingrid Ødegård

Inkludering av minoritetsjenter i organisert idrett

- En kvalitativ studie av Fargerik Håndball og en lokal
håndballklubbs inkluderingsarbeid

Masteroppgave i sosiologi
Trondheim, våren 2016

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunnsvitenskap og teknologiledelse
Institutt for sosiologi og statsvitenskap

Forord

Det er med stor glede at jeg nå skal levere denne masteroppgaven fra meg. De siste årene har uten tvil vært de mest lærerike og innholdsrike i mitt liv. Jeg vil som en start få rette en stor takk til mine informanter som delte sine historier med meg. Deres vilje til å fortelle gav meg et fantastisk datamateriale som gjorde resten av jobben så mye enklere. En stor takk sendes også til Jorid Hovden, som i en travel hverdag har veiledet meg med sin enorme kunnskap og erfaring. Du har med dine konstruktive tilbakemeldinger lært meg mer enn noen andre i dette studiet. I tillegg vil jeg takke Eva Skei for mange gode samtaler og fine innspill. At du fra første stund var så interessert i oppgaven min var til stor inspirasjon for det videre arbeidet. En like stor takk skal Camilla ha. Det du gjør for folk rundt deg er ikke annet enn magisk! Til min venninne Sara; Takk for at du har holdt motet mitt oppe gjennom hele masterstudiet.

Det har krevd mye å skulle kombinere rollene som håndballspiller, student og småbarnsmor. Jeg er stolt over at jeg har klart å balansere disse helt i mål, men jeg er også klar over at jeg ikke hadde klart det alene. Den aller største takken sendes derfor til min nærmeste familie som har sørget for at kabalen alltid har gått opp. Og til deg Jacob; Din støtte og kjærighet ligger mellom samtlige linjer som er skrevet i denne oppgaven. Jeg lover å bidra litt mer hjemme, nå som oppgaven er levert.

Trondheim, mai 2016.

Ingrid Ødegård

Til Isabel. Og til lillebror, der inne i magen

Innholdsfortegnelse

Sammendrag.....	7
1. Innledning.....	9
1.1 Idrett som arena for integrasjon og inkludering.....	9
1.2 Idrett og minoritetsjenter.....	10
1.3 Problemstilling.....	11
1.4 Fargerik Håndball.....	11
1.5 Oppgavens struktur.....	12
2. Teori.....	13
2.1 Hvorfor Bourdieu?.....	13
2.2 Bourdieus utgangspunkt.....	13
2.3 Habitus.....	14
2.4 Sosiale felt.....	15
2.5 Kapital.....	16
2.5.1 Økonomisk kapital.....	16
2.5.2 Kulturell kapital.....	17
2.5.3 Sosial kapital.....	17
2.6 Symbolsk kapital.....	18
2.9 Akkulturasjon.....	20
3. Tidligere forskning.....	23
3.1 Økonomisk kapital.....	23
3.2 Kulturell kapital.....	24
3.2.1 Utdanning.....	24
3.2.2 Foreldreengasjement.....	25
3.2.3 Kultur og kulturforskjeller.....	26
3.3 Sosial kapital.....	26
3.4 Fysisk kapital.....	27
3.5 Kjønnskapital.....	28

4. Metode.....	29
4.1. Kvalitativ metode.....	29
4.1.1 Utvalg.....	30
4.1.2 Tilgang til feltet.....	31
4.2 Datainnsamling.....	32
4.2.1 Tematisering og planlegging.....	32
4.2.2 Intervjuguider.....	32
4.2.3 Intervju av barn.....	33
4.2.4 Bruk av lydopptaker.....	34
4.2.5 Intervjuenes gang.....	34
4.2.6 Dagboken min.....	36
4.3 Transkribering.....	36
4.4 Analyse av intervjudata.....	37
4.5 Min rolle som forsker.....	38
4.6 Datas kvalitet.....	39
4.6.1 Troverdighet.....	39
4.6.2 Bekreftbarhet.....	39
4.6.3 Overførbarhet.....	40
4.7 Etske vurderinger.....	40
5. utfordringer i møte med idrettsfeltet.....	43
5.1 Presentasjon av informantene.....	43
5.2 Håndball som en del av habitus.....	44
5.3 Betydninger av kjønns habitus.....	45
5.4 Betydninger av fysisk kapital.....	49
5.5 Betydninger av økonomisk kapital.....	49
5.6 Betydninger av kulturell kapital.....	52
5.7 Betydninger av sosial kapital.....	57
6. Muligheter i møte med idrettsfeltet.....	59
6.1 Fargerik Håndball som inkluderingsmulighet.....	59
6.2 Klubbens og trenernes tilrettelegging av muligheter.....	63
7. Avslutning.....	67

8. Litteraturliste.....	71

Vedlegg.....	76

Vedlegg 1: Intervjuguide minoritetsjenter

Vedlegg 2: Intervjuguide trenere

Vedlegg 3: Samtykkeerklæring

Vedlegg 4: Samtykkeerklæring foresatte

Vedlegg 5: Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste AS

Sammendrag

Det er blitt utført flere studier på minoritetsjenter og deres lave idrettsdeltakelse. Det er derimot ikke blitt forsket mye på prosjekter som har hatt som uttalt mål å virke inkluderende og integrerende på denne gruppen. Det er derfor jeg i denne studien ikke bare har ønsket å se på utfordringer minoritetsjenter står ovenfor i møtet med idrettsfeltet, men også hvilke muligheter de blir møtt med.

Ved å foreta kvalitative intervjuer av sju minoritetsjenter i alderen 9 til 11 år, samt deres fire trenere, har jeg fått et innholdsrikt og verdifullt datamateriale som viser hvordan et spesifikt inkluderingsprosjekt som Fargerik Håndball, kan viske ut noen av utfordringene minoritetsjentene har ved å delta i organisert idrett. Jeg har dessuten fått nyttig informasjon om hvilke tiltak den aktuelle klubben og trenerne har iverksatt, for å kunne imøtekomme minoritetsjentene og deres foreldre. Datamaterialet har blitt tolket i sammenheng med Bourdieus praksisteori, og det har i tillegg blitt brukt en akkulturasjonsteori for å kunne gå enda mer i dybden av de kulturelle utfordringene minoritetsjentene står ovenfor. Tidligere forskning har dessuten fungert som sammenligningsgrunnlag for de funn som er gjort i datamaterialet.

Oppgavens hovedfunn er at det først og fremst er økonomiske og kulturelle utfordringer knyttet til minoritetsjentenes deltakelse. Flere av disse utfordringene blir imøtekommet og kompensert for ved deltakelse i Fargerik Håndball, samt av engasjerte trenere og en inkluderingsbevisst klubb. Flere av jentenes utfordringer ser ut til å være knyttet til at deres foreldre har en manglende forståelse av de kulturelle kodene som er gjeldende innen idrettsfeltet. Dette begrunnes i at de ikke selv har drevet med idrett, at de er ukjente med hvordan den norske idrettsorganiseringen er og at flere av de ser ut til å ha valgt en tilpasningsstrategi som minner mer om separasjon enn integrasjon.

Det blir også diskutert at den kjønnete habitus kan gi utfordringer for idrettsdeltakelse. Minoritetsjentene ser ut til å ha mindre rettigheter og flere arbeidsoppgaver i hjemmet, enn deres brødre, noe som kan tyde på at jentenes opplevelse av kjønn er formet etter foreldrenes kultur. I følge Bourdieu (2000) lærer vi tidlig i oppveksten hva som kjennetegner de ulike kjønnene, og dette kan være forskjellig i ulike kulturer.

Et viktig poeng er også hvordan deltakelse i Fargerik Håndball gjør jentene mer rustet til å starte med klubbhåndball ved at de lærer de mest grunnleggende håndballferdighetene før de skal inngå i et lag med mer erfarne spillere.

Det er mulig at klubben som i denne oppgaven er blitt studert, skiller seg fra mange andre klubber ved at den er mer bevisst på inkluderingsarbeidet og i en større grad lykkes med å få minoritetsjenter med. På den bakgrunn må den ses på som et eksempel på hvordan det *bør* gjøres, og ikke som et bilde på hvordan den generelle situasjonen i norsk idrett faktisk er.

1. Innledning

"Mens fotballgutta som skal ta Norge til EM, er en fargerik flokk, er håndballjentene som kjemper om EM-gull blendahvite".

- Vårt Land 18.12.2014

Denne overskriften illustrerer situasjonen for to av våre mest kjente og kjære landslag innen lagidrett, kvinnehåndball og herrefotball. Situasjonen er ikke endret det siste halvannet året, og gjenspeiler den generelle aktiviteten i klubbene. I følge integreringsleder i Norges Håndballforbund, Eva Skei, er det få jenter fra minoritetsmiljøet som spiller håndball (Vårt Land 2014). Dette til tross for at innvandrerbefolkningen i løpet av de siste ti årene har fordoblet seg (SSB 2015). Faktisk har det aldri kommet så mange flyktninger til Norge som det gjorde i 2015, noe som aktualiserer temaet i svært høyeste grad. Den fordoblede innvandrerbefolkningen fører til et mangfold av nye kulturer, noe det må tas hensyn til i alle deler av samfunnet. En stor del av innvandrerbefolkningen er dessuten barn. Barn som skal integreres inn i et samfunn og i en kultur som er veldig ulik det de er vant til. De skal lære seg et nytt språk, få seg nye venner, lære seg nye måter å leke på og de skal få seg nye fritidsaktiviteter. Samtidig er det viktig at de får lov til å holde på sin opprinnelige kultur (Kaya 2010).

1.1 Idrett som arena for integrasjon og inkludering

Idretten er en av samfunnets viktigste bidragsyttere til gode og trygge rammer for oppvekst og ungdomstid. I 2013 hadde Norges Idrettsforbund omlag 2,1 millioner registrerte medlemskap (NIF 2013), og barneidretten er den fritidsaktiviteten som er den desidert største blant barn i Norge. Nesten alle norske barn driver med en eller annen form for idrett i løpet av barndommen, og mange prøver flere ulike idretter. Med dette omfanget antas idretten å ha stor samfunnsmessig betydning, og den blir sett på som en sentral del av norske barns oppvekst (NOU 2014). At barna er med i lokale idrettslag kan også få betydning for familien, ved at de knyttes til lokalsamfunnet.

Den organiserte idretten har en klar intensjon om å være en viktig integrasjonsarena. Målsetningen er å skape en åpen og inkluderende idrett og prioritere grupper som deltar lite i idrettslagene (NIF 2007). Sammenlignet med mange andre arenaer er det lettere å håndtere språk- og kulturforskjeller på idrettsarenaen. Å få noen til å løpe etter den samme ballen og forklare at formålet er å få ballen i mål flere ganger enn motstanderne, er lettere enn å for eksempel skulle huske tekst og handling i et teateroppsett.

Selv om aktivitet, trivsel og integrasjon fremheves som positive sider ved å være med i organisert idrett, lar ikke dette seg alltid realisere i virkeligheten. Ofte forklares dette med at konkurransen og prestasjonsideologien står så sterkt (Strandbu 2006). Idretten har ofte vanskelig for å leve opp til sine mål om å virke inkluderende og integrerende i barne- og ungdomsmiljøer (Eidheim 1998). Med den økte innvandringen har dette målet blitt aktualisert på nytt, og dessverre er det ikke slik at alle representeres i like stor grad i idrettsklubbene. Forskning både internasjonalt (Lovell 1991, De Knop et al. 1995, Pfister 2000) og her i landet (Strandbu 2006, Walseth 2006, Seippel, Strandbu og Sletten 2011) viser at det er minoritetsjenter som først og fremst er underrepresentert i organisert idrett.

1.2 Idrett og minoritetsjenter

Det pekes på flere årsaker til at minoritetsjenter deltar lite i organisert idrett. Økonomiske begrensninger, kulturforskjeller, religion og tradisjon, og krav om foreldreengasjement er blant årsakene som går igjen (Strandbu og Bakken 2007, Fasting 2008, Seippel, Strandbu og Sletten 2011). Innvandrere som kommer til Norge har ofte ikke med seg den samme praksisen og idrettskulturen som den vi har i Norge. Det er derfor viktig at idrettsklubbene, sammen med NIF går aktivt inn for å gi informasjon og gjøre det enklere for innvandrere å delta. NIF (2011) har også nedfelt dette i sine idrettspolitiske dokumenter. Et av punktene i dette dokumentet er integrasjon, hvor et spesifikt mål er at "norsk idrett skal arbeide for at en større del av innvandrerbefolkningen deltar i organisert idrett..." (NIF 2011:16).

Grunnen til at det er så viktig å få med minoriteter i idretten og det frivillige organisasjonslivet, er fordi man ser på det som et viktig bidrag i integreringsarbeidet i Norge, og fordi deltakelse i idrett gir så mye mer enn bare fysisk aktivitet. Man blir del av et sosialt fellesskap, får utfordret egne styrker og svakheter, blir kjent med egne grenser og kropp, og lærer seg å sette mål og trene hardt for å nå disse målene (NOU 2014). Alt dette gir barn og

ungdom selvtilitt og selvinnsikt, som kommer til nytte i hverdagen, på skolen og senere i arbeidslivet.

1.3 Problemstilling

Jeg vil på denne bakgrunn, formulere følgende problemstilling:

"Hvilke utfordringer og muligheter møter minoritetsjenter som ønsker å delta i organisert idrett?"

Dette vil jeg belyse ved å intervjuer minoritetsjenter som selv har startet med idrett, samt deres trenere. Idretten som her vil bli benyttet som case, er håndball, men tanken er at det skal kunne videreføres også til andre idretter. Begrepsmessig er derfor "organisert idrett" blitt brukt vel så mye som "håndball".

1.4 Fargerik Håndball

I følge Kulturdepartementet (NOU 2014) finnes det lite forskning om idrettslag og tiltak hvor man har lyktes med å inkludere minoritetsjenter i ordinær idrettsaktivitet. I denne studien har jeg valgt å ta utgangspunkt i et prosjekt i Norges Håndballforbund (NHF 2015), som har pågått flere steder i landet de siste årene, kalt Fargerik Håndball. Prosjektet kan sammenlignes med det suksessfulle prosjektet Fargerik Fotball, som ble startet av Vålerenga Fotball i 1996 (NFF 2014). Forskjellen er naturlig nok at det fokuseres på håndball i stedet for fotball, men ellers er grunntanken den samme. Målet er å få inkludert flere minoritetsbarn i organisert idrett (NHF 2015).

Utlendingsdirektoratet gir hvert år økonomiske midler til Norges Håndballforbund, som videre tildeler tilskudd til prosjekter i klubber, for at de skal gjennomføre tiltak for å integrere og inkludere flere minoritetsbarn og -ungdom i norsk håndball. Det overordnede målet med tilskuddsordningen er å bidra til aktivitetsutvikling og sosial integrasjon ved å motvirke økonomiske og kulturelle barrierer for å delta i organisert idrettsaktivitet (Kulturdepartementet 2011-12). Studien konsentrerer seg videre om en idrettsklubb i Trondheim som jobber aktivt for å inkludere flere minoritetsbarn gjennom prosjektet Fargerik

Håndball. I denne klubben har midlene blitt brukt til en ukentlig trening i skolens gymsal for minoritetsjenter fra 2. til 5. klasse, hvor de har lekt og lært grunnleggende håndballferdigheter. Målet med den ukentlige treningen er blant annet å lære jentene håndballferdigheter slik at de lettere kan bli inkludert i en klubb. Med minoritetsjenter menes jenter som enten selv har innvandret til Norge, eller som har foreldre som har innvandret til landet.

Det vil i denne studien bli forsøkt avdekket om Fargerik Håndball spiller en viktig rolle for å få flere minoritetsjenter med i organisert idrett. Om prosjektet gjør det lettere for jentene å starte med klubbhåndball, og på hvilke måter de i tilfelle blir bedre rustet.

1.5 Oppgavens struktur

I det kommende kapittelet gjøres det rede for valg av teori. Her er det Bourdieus praksisteori som hovedsakelig vil danne bakteppe for den videre analysen, og hvilken symbolsk kapital som er viktig i idrettsfeltet. Jeg presenterer også akkulturasjonsteori som en del av det teoretiske redskapet. I kapittel 3 vil tidligere forskning gjort på minoritetsjenter og idrett bli presentert. Her dreier det seg i all hovedsak om forskning knyttet til barrierer ved minoritetsjentes idrettsdeltakelse. I kapittel 4 redegjør jeg for de metodiske valgene som er blitt gjort, og i kapittel 5 og 6 presenteres oppgavens analyse. Datamaterialet analyseres og diskuteres i sammenheng med valgt teori og tidligere forskning. I kapittel 7 oppsummerer jeg de viktigste funnene, og kommer med forslag til videre forskning på området.

2. Teori

2.1 Hvorfor Bourdieu?

Som et teoretisk verktøy for å forstå hvilke utfordringer minoritetsjenter står ovenfor når de skal delta i organisert idrett, og hvordan dører kan åpnes med muligheter for deltakelse, vil jeg ta i bruk Bourdieus praksisteori. Her er det tre begreper som vil stå sentralt; habitus, felt og kapital. Habitusbegrepet vil gjøre det lettere å forstå hvorfor idrettsdeltakelse kan være vanskelig for minoritetsjenter og hvordan vi kan møte utfordringene de står ovenfor. Kapitalbegrepet kan gjøre det mulig å avdekke hvilke ressurser det er viktig å inneha for å delta. Bourdieus teori om sosiale felt gjør det mulig å forstå dynamikkene som foregår innenfor håndball som felt.

I tillegg til Bourdieu har jeg valgt å benytte en akkulturasjonsteori for å bedre kunne diskutere de kulturelle utfordringene minoritetsjentene står ovenfor, på et aktørnivå. Dette i lys av blant annet jentenes og deres foreldres valg av tilpasningsstrategi.

2.2 Bourdieus utgangspunkt

Bourdieu ønsket med sin teori å bygge bro mellom subjektivismen og objektivisme (Wilken 2011). Som et eksempel på en retning som baserer seg på subjektivismen, kan nevnes Sartres eksistensialisme, hvor mennesket er ultimativt ansvarlig for sine handlinger. I den andre enden finner vi strukturalismen, hvor handlinger ses på som styrt av underliggende strukturelle regler som gjør seg gjeldende i vår kultur og i språket (Wilken 2011). Bourdieu (2007), derimot, mente at sannheten hverken er å finne i den ene eller andre ende, men at de to ytterlighetene må kobles sammen. Det vi gjør, både som individer og som grupper, blir av Bourdieu kalt sosial praksis. Praksisene er produkter av prosesser som hverken er helt bevisste eller ubevisste, men kroppsliggjorte logikker som vi tar for gitt. Så selv om vi i følge Bourdieu (2007) ikke tenker nevneverdig over våre praksiser, er de heller ikke uten mål og mening. Vi har alle mål og interesser, men disse er gjemt i vår praktiske sans eller logikk. Vi har en kroppslig forankret forståelse av hvordan ting er eller burde gjøres.

2.3 Habitus

Bourdieu (2007) refererer til habitus som om det er noe som eksisterer inne i kroppene våre, som en del av vår anatomi. Gjennom sosiale praksiser innarbeider vi, fra tidlig barndom av, et system av disposisjoner for å handle, som forankres inni oss. Dette blir til skjemaer som bestemmer hvordan vi oppfatter, forstår og handler i gitte situasjoner. Disse skjemaene er ikke forutsigbare, men omfatter persepsjonsmåter, kroppsoppfatninger, faktorer og smak (Bourdieu 2007). I barndommen lærer vi hvordan vi skal sitte, stå og hvordan vi skal snakke i ulike situasjoner. Vi lærer regler og normer, hva som er rett og galt, og hvordan vi skal oppføre oss mot andre. Vi imiterer andre menneskers handlinger uten at vi er klare over at vi er i ferd med å tilegne oss sosiale disposisjoner. Atferden gjentas og blir til slutt internalisert som en del av vår oppfattelse av hvem og hva vi er. På grunn av sin varighet og stabilitet, utgjør habitus selve kjernen i en persons identitet (Bourdieu 1984). Det viser seg for eksempel at hvis idrettspraksiser blir internalisert som en viktig del av vår identitet i barndommen, er sjansene større for at man også driver med idrett som voksen (Ommundsen og Aadland 2009).

Habitus er likevel ikke uforanderlig. Som følge av påvirkning fra for eksempel familie og andre samfunnsinstitusjoner, blir habitus omformet og endret gjennom livet. Det er ofte ikke snakk om radikale endringer, og endringene skjer ofte sakte og over tid (Bourdieu 2005). De formes etter hvert som man erfarer og etter hvilke muligheter man har. Mennesker som flykter til et annet land, vil oppleve endring i hvilke handlingsvilkår og muligheter de står ovenfor. Idrettsaktivitet har vært utenkelig for mange før de kom til Norge, fordi landet de kommer fra har vært preget av krig og utrygghet. Når de kommer til Norge, og stilles ovenfor nye utfordringer og muligheter til blant annet å delta i ulike former for idrettsaktiviteter, påvirkes deres habitus.

Som nevnt påvirkes vår habitus av menneskene, samfunnet og miljøet vi omgir oss med, og vi kroppsliggjør de forventningene som det sosiale miljøet stiller. Slik utvikler mennesker i forskjellige miljøer seg ulikt, slik at habitus også kan betegnes som klassespesifikk (Bourdieu 2005). Dette fører til at vi fungerer forskjellig i ulike sosiale miljøer, og vi viser kjennetegn som kobler oss til mennesker i samme miljø. For eksempel kan habitus komme til uttrykk gjennom klesstil, hvilke bøker som finnes hjemme og hvilken type mat man har i kjøleskapet (Rosenlund & Prieur 2006). Habitus kan også forklare hvorfor aktører som befinner seg i toppen av klassehierarkiet, driver med andre idrettsgrener enn aktører fra middelklassen

(Bourdieu 1997). Habitus føres også videre fra generasjon til generasjon og avspeiler foreldrenes og besteforeldrenes sosiale posisjon. Dette skjer gjennom daglige gjøremål, slik som lek, matvaner, innkjøp og familieutflukter (Esmark 2006).

Med sitt habitusbegrep forsøker Bourdieu (2007) å etablere et alternativ til to motstridende oppfattelser av menneskelig handling. Handlinger er i følge Bourdieu (2007) subjektivt motiverte, men de er motiverte ut i fra en virkelighetsforståelse som springer ut av aktørens plassering i en sosial struktur. Habitus kommer ikke til uttrykk før den settes i sammenheng med et *felt* og en gitt situasjon (Bourdieu 2007), noe jeg vil gjøre rede for under.

2.4 Sosiale felt

Bourdieu (1984) benytter seg av to begreper når han skal beskrive de objektive sosiale strukturene som påvirker menneskelige handlinger. Dette er begrepene sosialt rom og sosialt felt. Det sosiale rommet refererer til samfunnet i sin helhet, og det har en relasjonell struktur på den måten at en hver aktørs posisjon defineres ut fra deres forhold til andre posisjoner. Videre består det sosiale rommet av flere ulike sosiale felt. På samme måte som det sosiale rommet, er også det sosiale feltet hierarkisk oppbygd. Bourdieu (1984) ser på et sosialt felt som et spillerom, hvor ulike innsatser legges frem. Man må både ha en interesse i å spille spillet, anlegg og appetitt for spillet, og man må kunne la seg rive med. Spillet som foregår innenfor feltet handler om å få anerkjennelse for sine ressurser, og det skjer dermed maktkamper om å beholde sin posisjon eller kjempe seg oppover i feltets hierarki. Den samme logikken går igjen i alle felt, men det er likevel ulik "valuta" som er på spill i ulike felt (Bourdieu 1984).

Det finnes utallige sosiale felt innunder det sosiale rom, og feltene er relativt uavhengige av hverandre, men i noen tilfeller kan de overlappe. I denne studien er det idrettsfeltet som er i fokus, og det er barn som spiller hovedrollene, så selv om Bourdieus (1984) praksisteori i virkeligheten er en maktteori, vil ikke maktkamper ha en sentral rolle i studien. Den vil heller konsentrere seg om inngangen til feltet, og hvilke verdier en bør besitte både for å få innpass og anerkjennelse i feltet.

Sosiale felt kan ytterligere deles inn i delfelt, og det er hensiktsmessig å dele idrettsfeltet inn i de ulike idrettene. Denne studien tar for seg håndballfeltet som et delfelt av idrettsfeltet, noe

som betyr at logikken er den samme som i idrettsfeltet. Håndballfeltet vil likevel kunne ha enkelte særegne logikker og en struktur som skiller det fra andre idrettsfelt. Jeg vil videre ta for meg hvilke ressurser det kjempes om, eller rettere sagt hva som er nødvendig for å få innpass og anerkjennelse i idrettsfeltet generelt, og håndballfeltet spesielt. Ressursene det snakkes om, og som kobler habitus til feltet, blir av Bourdieu (2007) kalt *kapital*.

2.5 Kapital

Bourdieu (1986) benytter seg av begrepet kapital for å forklare forskjeller i samfunnet, og det er derfor hans maktbegrep. Hans begrep skiller seg fra marxistenes, økonomenes og den mest hverdagslige forståelsen av begrepet kapital ved at han inkluderer flere former, slik som kulturell, sosial og symbolsk kapital. Bourdieu er enig med Marx i at kapital ikke er en ting, men et sett av relasjoner (Wilken 2011). De enes videre om at disse relasjonene er preget av sosial ulikhet, utbytting og dominans. Bourdieu skiller seg fra Marx ved at han ser på kapital som noe som ikke bare angår materielle interesser, men i like stor grad dreier seg om det symbolske, det kognitive og det sosiale. Vår habitus inneholder altså ulike relasjonelle ressurser, som vil ha betydning for minoritetsjentenes muligheter for inklusjon og anerkjennelse i idrettsfeltet (Bourdieu & Wacquant 1993). Tidligere forskning har vist at det er nødvendig med både økonomisk, kulturell og sosial kapital for å hevde seg i idrettsfeltet (Strandbu 2006, Strandbu & Bakken 2007, Kjersem 2007, Seippel, Strandbu & Sletten 2011), og det kan derfor være nyttig å gjøre rede for disse kapitalformene.

2.5.1 Økonomisk kapital

Økonomisk kapital blir av Bourdieu definert som familiens materielle formue, i form av penger og materielle goder (Giulianotti 2005). Slik skiller ikke Bourdieus forståelse av økonomisk kapital seg særlig fra marxistenes forståelse av begrepet. Bourdieu (1984) fremhever økonomisk kapital som den mest grunnleggende, fordi den lettest kan veksles inn i andre kapitalformer. Selv om håndball er en rimelig idrett til sammenligning med mange andre idretter, koster det likevel noe i treningsavgift, medlemskontingent og utstyr i form av sko, ball og beskyttelse. I tillegg kommer utgifter i forbindelse med reiser og overnatting. Dette betyr at familiens inntekt er en viktig faktor når det gjelder minoritetsjentes muligheter til å delta i organisert idrett, og fører til at mange ekskluderes (Hovden et al. 2015).

2.5.2 Kulturell kapital

Det er ikke bare de økonomiske forholdene man vokser opp i, som er avgjørende for hvem man er og hva man kan delta i, men også kulturen. Den kulturelle kapitalen handler om å mestre de dominerende kulturelle kodene i samfunnet. I følge Bourdieu (1986) er det to måter å tilegne seg kulturell kapital på. Den kan tilegnes i oppveksten, gjennom holdninger og verdier familien har, eller den kan erverves gjennom kunnskap og utdanning. Det er altså en fordel å være født inn i rett familie for å være sikret en god kulturell kapital.

Kulturell kapital kan ses både kroppsliggjort (i en persons habitus), den kan være institusjonalisert og den kan være objektivert (Bourdieu 1993). Kroppsliggjort kulturell kapital kommer til uttrykk gjennom måten vi snakker på, hvordan vi kler oss, beveger oss og gjennom vår kunnskap og smak. I objektivert form kommer kulturell kapital til syne som bøker, kunstverk, gjenstander og redskaper. Denne objektiveringen er en forutsetning for den kroppsliggjorte kulturelle kapitalen, da det er vanskelig å se for seg hvordan man eksempelvis skal lære seg å lese uten bøker, aviser eller datamaskin (Bourdieu 1986).

Det er stor forskjell på mengden og typen av kulturell kapital individer besitter i de ulike samfunnsklassene og i ulike etniske grupper. Idrettsdeltakelse er eksempelvis høyere blant folk med høyere sosioøkonomisk status og blant barn og ungdom med høyt utdannede foreldre (Strandbu 2006). Kulturell kapital kan derfor sies å være en markør for sosial ulikhet, og blir sett på som en faktor som definerer disse forskjellene i det sosiale hierarkiet i samfunnet. I tillegg er det forskjeller i hva som regnes for de riktige kulturelle kodene i de ulike samfunnslagene. Bourdieu (1997) hevder for eksempel at moderne masseidrett med sitt mangfold, er et ideelt sted å anskueliggjøre sosiale forskjeller. Han kaller idrettsaktiviteter kulturelle ytringsformer, og mener at det er med på å signalisere sosial tilhørighet, og på den måten er med på å avgjøre hvem som inkluderes og hvem som ekskluderes.

2.5.3 Sosial kapital

Sosial kapital består av de ressursene man har tilgang til gjennom de sosiale nettverkene man er inkludert i (Bourdieu 1986). Har man høy sosial kapital kan man få tilgang på ressurser ikke engang penger eller eksamensbevis kan gi tilgang til (Esmark 2006). Å ha kontakter og

bekjenskaper i et felt gjør det lettere for et individ å komme seg inn, og gir også en større lyst og motivasjon til å bli værende der. Har man venner som spiller håndball, er sjansen større for at man hiver seg med enn om man selv skal oppsøke et lag hvor man ikke kjenner noen. Sosial kapital må altså ses på som et verktøy for å opprettholde eller bedre ens posisjon i feltet. Mengden av sosial kapital avhenger av individets nettverk eller bekjente som kan mobiliseres, og mengden kapital individet kan få ut av hver av disse kontaktene (Bourdieu 1986).

Kapitalformene som til nå er gjennomgått, er de Bourdieu ser på som grunnleggende kapitalformer (Danielsen & Hansen 1999). Disse legger grunnlag for konkrete, observerbare ulikheter og maktforhold, for eksempel ved at aktører med høy inntekt og utdanning oftere er å finne i idrettsfeltet, enn aktører med lav inntekt og utdanning (Breivik 2013).

2.6 Symbolsk kapital

De grunnleggende kapitalformene blir også anerkjent i dagliglivet som symbolsk kapital (Danielsen & Hansen 1999). Symbolsk kapital er et samlebegrep for egenskaper som blir tillagt høy verdi, og som vil gi deg anerkjennelse innen en sosial gruppe. Det vil si, at for å kunne regnes som en god spiller innenfor et felt, er det viktig å kjenne til hvilke former for kapital som har høy status innenfor feltet (Bourdieu og Waquant 1993). Symbolsk kapital er den merverdi som fremkommer når andre kapitaler veksles inn i anerkjennelse eller innflytelse. Symbolsk kapital består av kvaliteter som moral, ære, rykte, prestisje, anerkjennelse, berømmelse og symbolsk verdi, det vil si kvaliteter som vi ikke umiddelbart forstår som profitt av en investering (Wilken 2011).

I idrettsfeltet er det flere kapitalformer som er viktig. I følge Hovden, Bakke og Solheim (2015) trenger man en viss mengde økonomisk kapital for å komme seg inn i feltet. Mengden varierer fra idrettsgren til idrettsgren, men spesielt når det er snakk om organisert idrett, så må man betale for å kunne delta.

Moe (2009) argumenterer for at verdier og preferanser når det gjelder kropp og fysisk aktivitet blant annet varierer med utdanningsnivå. Disse forskjellene fører til at personer fra ulike sosiale lag får forskjellige forutsetninger og preferanser i forhold til deltakelse i fysisk aktivitet og idrett. Dette forklares med at de klassemessige og kulturelle forholdene nedfeller

seg i kroppen, som vaner og disposisjoner, og at sosiale variasjoner nedarves gjennom generasjoner (Moe 2009). Den kulturelle kapital kan slik regnes som en del av idrettsfeltets symbolske kapital.

Den sosiale kapitalen er også en del av den symbolske kapital i idrettsfeltet, da det er en stor fordel å kjenne noen innen feltet for å lettere få innpass og anerkjennelse (Strandbu & Bakken 2007). Dessuten vil det være nødvendig med en form for *fysisk kapital* (Hertting & Karlefors 2016). Denne er forskjellig innen de ulike delfeltene av idrettsfeltet. Innenfor håndballfeltet er for eksempel grunnleggende ballferdigheter en del av den symbolske kapital.

En ulikhetsdimensjon som for Bourdieu alltid har betydning for den symbolske kapital, er dessuten de naturgrodde formene for kapital; kjønn, alder og etnisitet (Danielsen & Hansen 1999). Disse gjør seg gjeldende i alle felt, og jeg vil videre se nærmere på kjønn og etnisitet som del av den symbolske kapital.

Bourdieu (2000) snakker i likhet med biologer mye om menneskers disposisjoner. Disposisjonene Bourdieu snakker om, er egenskaper vi får gjennom det sosiale miljøet vi vokser opp i. Vi lærer oss for eksempel tidlig i oppveksten hva som kjennetegner kjønnene; hva det vil si å være mann og kvinne. Hva som blir regnet som feminint og maskulint kan være forskjellig i ulike kulturer. Dette gjelder også for ulike idrettsaktiviteter. Walseth (2006) hevder blant annet at idrettsaktiviteter som innebærer kroppstaklinger og rop er uforenlig med det hegemoniske synet på feminitet som er gjeldende i mange innvandremiljøer. Når vi handler i tråd med egenskapene vi har, enten det er gjennom kultur eller biologi, oppfatter vi det likevel som at vi handler fritt. Vi merker ikke når det er våre disposisjoner som slår inn. Slik har kjønn blitt en kroppsliggjort væremåte, og en del av vår habitus (Bourdieu 2000).

Selv om etnisitet også er en del av de naturgrodde kapitalformer, vil mange hevde at etnisitet er mellom, og ikke inni mennesker. Eriksen og Sørheim (2004) diskuterer at det er relasjonen mellom mennesker som skaper etnisitet. "Å tenke seg en etnisk gruppe i isolasjon blir som å tenke seg lyden av en klappende hånd, det vil si en absurditet" (Eriksen & Sørheim 2004:58). De unge utformer derfor ikke sin etnisitet i et tomrom, men i samspill med flere, slik som familie og venner. Dette kan være både nordmenn og de som kommer fra samme land som foreldrene (Prieur 2004).

Likevel er ikke alltid etnisitet et fritt valg. Begrensninger spesielt vedrørende det kroppslige og språklige, og omgivelsenes fortolkninger av disse forholdene, gjør det vanskelig (Prieur 2004). Det å være mørk i huden eller snakke med en aksent er forskjeller som er svært vanskelig å viske bort, og man blir slik en "synlig minoritet" (Rogstad 2001). Selv om man føler seg aldri så norsk, vil det alltid være en og annen som vil definere en som noe annet, så lenge huden er mørk. Hva andre tenker trenger ikke nødvendigvis stemme overens med ens egen opplevelse av tilhørighet, men det kan ha en stor påvirkning. I følge Barth (1969) skal både personen selv mene at den tilhører en bestemt etnisk gruppe, samtidig som omgivelsene også skal akseptere denne selvtilskrivelsen, for at personen faktisk tilhører gruppen. Om denne definisjonen skal være riktig, er det mange andregenerasjons innvandrere som faller utenfor.

I følge Eriksen og Sørheim (2004) har barn og barnebarn av innvandrere tre hovedmuligheter i utformingen av sin identitetspolitikk: De kan insistere på å bli behandlet som enkeltpersoner og ikke som representanter for foreldrenes gruppe eller kultur, de kan opprettholde en dobbel identitet og fungere som brobygger mellom majoriteten og familien, eller de kan styrke familiens opprinnelige kultur og tradisjoner og markere grenser til majoriteten. Dette kan sammenlignes med valg av tilpasningsstrategi, og inndelingene assimilasjon, integrasjon og separasjon (Berry & Sam 1997), som i det videre vil presenteres.

2.7 Akkulturasjon

Akkulturasjon er en samlebetegnelse på endringene som skjer når en kultur møter en annen. Vi skiller mellom fire tilpasningsstrategier, som i ulik grad bevarer egen kultur, og i ulik grad tar til seg kulturen som er rådende i det nye landet. De ulike strategiene er separasjon, assimilasjon, marginalisering og integrering (Berry & Sam 1997). Separasjon er når man bevarer egen kultur uten å tilpasse seg majoritetssamfunnet. Motsatsen til separasjon er assimilasjon, hvor man tilpasser seg den nye kulturen samtidig som man tar avstand fra egen kultur. Bruker man marginaliseringsstrategien bevarer man verken egen kultur eller involverer seg i den nye kulturen (Berry & Sam 1997). Den siste tilpasningsstrategien, integrering, er den som ser ut til å være den mest adaptive i forhold til akkulturasjon og innvandrernes velvære (Berry, Phinney, Sam et al. 2006). Ved integrering utvikles en tokulturell identitet gjennom tilpasning til det nye samfunnet, samtidig som man beholder egen etnisk identitet (Berry & Sam 1997).

Hvilken strategi man velger kan komme til syne på mange måter, blant annet gjennom holdninger, grad av deltakelse og samfunnsengasjement, og i valg av hvilket språk man bruker. Det kan se ut til at barn og ungdom i stor grad foretrekker integrasjon som strategi, mens foreldrene ofte velger separasjon (Berry & Sam 1997). Dette kan være noe av grunnen til at barn og ungdom ofte akkultureres raskere enn foreldrene (Rosenthal et al. 1996). Den nye kulturen oppleves forskjellig av de ulike generasjonene, og de unge er ofte mindre opptatt av å bevare tradisjonelle verdier enn sine foreldre (Phinney 1990). Slik får de unge lettere for å gi slipp på de tradisjonelle verdiene i familien og heller tilegne seg holdninger som er gjeldende i majoritetskulturen (Rosenthal et al. 1996).

Valget av akkulturasjonsstrategi er for mange likevel ikke helt fritt (Berry 1997). Valget blir påvirket av flere faktorer, slik som holdninger i det norske majoritetssamfunnet. Dersom samfunnet ikke er åpent for å være multikulturelt, er det vanskelig å velge en integreringsstrategi. Da kan resultatet være påtvunget assimilering. Separering kan kalles *segregering* når dette ikke skjer av fri vilje, men på grunn av majoritetssamfunnets påvirkning gjennom for eksempel fordommer og rasisme (Berry 1997).

Det er i all hovedsak voksne som har blitt studert i teorier om akkulturasjon. Det er derfor viktig, når barn og ungdom er i fokus, å ta hensyn til at de både skal tilpasse seg sine foreldres kultur og majoritetssamfunnets kultur (Torgersen 2005). En bekymring som ofte er stor blant innvandrerforeldre, er at barna deres skal bli like frie som norske ungdommer. Foreldre er redde for at døtrene deres skal få dårlig innflytelse av den vestlige måten å leve på (Strandbu 2006). De skal helst ikke skille seg ut, og de bør ikke oppføre seg på en slik måte at de diskrediterer seg fra ekteskapsmarkedet. Dette kommer som et resultat av at mange av familiene har reist fra land hvor man har levd i kollektivistiske livsformer, og man er skeptisk til å tilpasse seg individualistiske vestlige former (Farstad 2004). Hvordan foreldrene kontrollerer de unge varierer ut fra kontekst og kulturell bakgrunn, men generelt er innvandrerforeldre mer kontrollerende overfor ungdoms atferd enn foreldre fra majoritetsgruppen er, spesielt i forhold til aktiviteter utenfor hjemmet.

Mange foreldre er også bekymret for barna sine, fordi de opplever idretten som utrygg. Berry (1997) mener at kulturell avstand og forventninger til den nye kulturen modererer akkulturasjonsprosessen. Kulturell avstand og forventninger til den norske kulturen kan skape utrygghet og frykt for at noe skal skje barna, i settinger der etnisk norske foreldre ikke har en

tilsvarende frykt. Slike forventninger kan kanskje overvinnes gjennom kjennskap og positive erfaringer til den nye kulturen (Berry 1997). Til tross for foreldrenes bekymringer viser forskning (Sam 1995) at barn og unge med innvandrerbakgrunn har en sterk identitet til hjemlandet og føler tilhørighet til sin gruppe. De vil gjerne beholde tradisjonelle kulturelle verdier og normer, samtidig som de vil tilpasse seg noen av de norske normene (Sam 1995).

3. Tidligere forskning

Her vil jeg først og fremst presentere funn som omhandler minoritetsjenters utfordringer i forhold til deltakelse i organisert idrett. Utfordringene er strukturert i tråd med Bourdieus kapitalbegreper.

3.1 Økonomisk kapital

Tidligere forskning på minoritetsjenter og deres idrettsdeltakelse peker på at mangel på økonomisk kapital er en av grunnene til at deltakelsen er lav (Strandbu 2006, Strandbu & Bakken 2007, Walseth 2011). Medlemskontingent, treningsavgift og utstyr er kostbart for minoritetsforeldre som ofte bare lever av en inntekt og som ofte har mange barn (Blom 1998). I tillegg er det forskjeller i de økonomiske prioriteringene som gjøres av minoritetsforeldre og norske foreldre. Dette pekes på som et hinder som gjelder både for minoritetsgutter og -jenter (Strandbu 2006).

Selv om det er økonomiske forskjeller innen gruppen av innvandrere i Norge, er det i følge Pedersen (2006) en kjent sak at innvandrere i gjennomsnitt har lavere inntekter enn befolkningen som helhet. Innvandrere kan oppleve det Berry (1997) kaller "økonomisk akkulturasjon". Med det mener han at det kan være utfordrende å håndtere arbeidssituasjonen i en ny kultur. Status går tapt og arbeidskvalifikasjoner kan bli nedvurdert i det nye samfunnet. På samme måte kan en utdannelse tatt i et ikke-vestlig land, miste status når man kommer til et land som Norge. Foreldrene må derfor på mange måter starte forfra, og jobbe seg oppover i det sosiale hierarkiet, noe som også for mange oppleves som vanskelig (Berry 1997).

Hovden, Bakke og Solheim (2015) poengterer i sin studie av fattige familier hvor viktig økonomisk kapital er som inngangsbillett til idrettsfeltet, og hvordan fattige familier lett kan føle seg ekskludert fra organiserte idretts- og treningstilbud. Hushold med innvandrere er spesielt sårbare, og foreldrene uttrykker at barna har begrensede muligheter for deltakelse i fritidsaktiviteter, noe som fører til at de får færre venner og at de føler seg ensomme (Hovden et al. 2015). Studien viser også at foreldrenes kulturelle og sosiale kapital har betydning for barnas muligheter, og bidrar til å øke muligheten for deltakelse, anerkjennelse og inklusjon i

idrettsfeltet. De konkluderer likevel med at det er svært vanskelig å opparbeide seg symbolsk kapital når det økonomiske kapitalgrunnlaget ikke er tilstede. Det er med andre ord nødvendig med en viss mengde økonomisk kapital som inngangsbillett i idrettsfeltet (Hovden et al. 2015).

3.2 Kulturell kapital

3.2.1 Utdanning

Tidligere norsk forskning (Breivik 2013) peker på at kulturell kapital, og da spesielt utdanning, spiller en rolle i hvilke prioriteringer som blir gjort i forhold til idrettsengasjement og aktivitet. Jo høyere utdanning en selv eller ens foreldre har, jo større er sjansen for at man driver med en eller annen form for idrett. Oppslutningen om de egenorganiserte treningsaktivitetene er likevel stor blant de som har minst utdanning og inntekt, da det er disse aktivitetene som er minst forpliktende og koster minst (Breivik 2013).

Enjolras & Wollebæk (2010) hevder at fysisk aktivitet, i større grad enn tidligere, har blitt en sosial markør. Studien viser at det er de voksende segmentene av organisasjonssamfunnet, idrett, trim, kultur og fritid, som har de klareste sosiale ulikhetene, og at vi finner en sterk overrepresentasjon av høyinntektsgrupper innen idretten. Høy utdanning blir også i denne undersøkelsen nevnt som en av faktorene som øker sannsynligheten for å være aktiv innen idrett (Enjolras & Wollebæk 2010).

Hovden et al. (2015) gjorde interessante funn i sin undersøkelse av fattige familier, hvor de som nevnt, undersøkte hvorvidt høy kulturell eller sosial kapital kunne være kompenserende for manglende økonomiske kapital. De fant at foreldre med høy kulturell og sosial kapital var de mest engasjerte og aktive, samtidig som de var mest bekymret for barnas situasjon (Hovden et al. 2015). De viste hvordan utdanning gir en større bevissthet rundt sin livssituasjon, og hvordan kulturell kapital har betydning for hvordan de håndterer sin fattigdom. De viste også hvordan høy utdannelse kan føre til større bitterhet og skam over å være fattig, og at de vegrer seg for å be om reduksjon eller fritak fra treningsavgifter og andre kostnader ved å delta i organiserte idrettsaktiviteter (Hovden et al. 2015).

3.2.2 Foreldreengasjement

Forskning (Vincent & Ball 2007) har vist hvordan foreldre i ulike samfunnslag ser ulikt på barneoppdragelse og har et forskjellig syn på fysisk aktivitet. Mens middelklasseforeldrene var opptatt av å få barna med på passende fritidsaktiviteter som ville være med å utvikle barnas evner og muligheter, var arbeiderklasseforeldrene mer opptatt av å gi barna kjærlighet, mat og trygghet. Dette for at barna kunne vokse og utvikle seg i et naturlig tempo (Vincent & Ball 2007). Macdonald et al. (2005) hevder at foreldre fra høyere sosioøkonomiske lag, ser på fysisk aktivitet som en del av familiens hverdagslige oppgaver, og at det derfor blir en naturlig del av familiens daglige rutiner.

Strandbu (2006) mener at kravet om engasjement blant foreldre i idrettslag, er en av grunnene til at minoritetsjenter er underrepresentert i organisert idrett. Ofte baserer idrettslag sin virksomhet på at foreldre stiller som sjåfører, er ledsagere til arrangementer og ikke minst er med på frivillige tiltak for å skaffe idrettslaget penger. I noen idrettslag er ikke dette frivillig, men settes som et krav for at barna skal kunne være med. Dette vil ofte være en hemsko for barn med minoritetsbakgrunn (Strandbu 2006). Mange av minoritetsforeldrene ser ikke på barnas idrettsdeltakelse som en viktig del av deres oppvekst og oppdragelse, og å stille opp som sjåfører og på dugnad blir derfor ikke prioritert. En av grunnene til dette er at minoritetsforeldre ofte ikke selv har drevet med idrett, og derfor ikke kan sette seg inn i hvor viktig det er for barna deres (Strandbu 2006). Det er også mange som ikke har bil og tid til å stille opp. De har ofte flere barn, og små barn som skal legges rundt tidspunktet hvor de eldre søsknene skal kjøres til eller fra trening. I tillegg er mange ukjente med den norske dugnadskulturen, og forstår ikke viktigheten i at alle er med og bidrar (Strandbu 2006). Det skal likevel ikke forstås som at minoritetsforeldre ikke bidrar i frivillig arbeid. Faktisk er det slik at minoritetenes deltakelse i frivillig arbeid for organisasjoner, er på et såpass høyt nivå at dersom førstegenerasjons innvandrere hypotetisk sett hadde utgjort hele den norske befolkningen, hadde vi fortsatt vært i verdenstoppen i frivillighet (Wollebæk & Sivesind 2010).

3.2.3 Kultur og kulturforskjeller

Kultur og kulturforskjeller er nevnt blant årsakene til den lave deltakelsen av minoritetsjenter i organisert idrett (Strandbu 2006). Strandbu har over flere år forsket på minoritetsjenter og deres deltakelse i idrett. En av forklaringene hennes på den lave deltagelsen, ligger i forskjellene mellom minoritetsjentenes kultur og den norske idrettskulturen. Hun mener at det ikke er nok kun å se på den kulturen minoritetene tar med seg til Norge, men påpeker viktigheten i å samtidig se på særtrekk ved den kulturen de skal integreres inn i. Her er det forhold knyttet til den norske idrettskulturen som gjør det vanskelig for minoritetsjentene å drive med idrett. Klasse, kjønn og idrettens posisjon som oppdrager og formidler av verdier, er viktige faktorer (Strandbu 2006). Synet på hvilke idrettslige aktiviteter som passer for jenter, kan være et helt annet her i Norge enn i de kulturene minoritetene tar med seg til Norge. I tillegg kan religion legge sterke føringer på minoritetsjentes muligheter til å drive idrett. Særlig det å ikke skulle vise for mye hud og hår, utgjør en stor forskjell. Dette gjelder spesielt de muslimske jenters kulturelle retningslinjer (Strandbu 2006).

Forskning (Lovell 1991, Pfister 2000) viser dessuten at jenter med minoritetsbakgrunn opplever at foreldrene er mer restriktive og overvåkende ovenfor dem, enn de er ovenfor guttene. Jentene opplever også en større avstand mellom forventningene og kravene de stilles ovenfor i de to ulike kulturene (Rosenthal et al. 1996). Det er ofte jentene som har ansvaret for videreføring av familieverdier og familietradisjoner gjennom oppdragelsen av barn. Dermed blir det enda viktigere at jentene bevarer og følger familiens etniske kultur og tradisjon. Guttene forventes på sin side å tilpasse seg det nye samfunnet slik at de i fremtiden kan forsørge en familie (Rosenthal et al. 1996). Dette kan være noe av grunnen til at vi finner så stor forskjell i antall minoritetsgutter og -jenter som driver med idrett. Hvis det forventes at guttene skal tilpasse seg den gjeldende kulturen, kan foreldrene se på idrett som en del av denne.

3.3 Sosial kapital

Kjersem (2007) har undersøkt hvordan fotballbanen fungerer som integreringsarena for jenter med ulik etnisk bakgrunn. Et av hennes funn er at det hovedsakelig er venner som fungerer som inspirasjonskilde og at det er de som er avgjørende for om man spiller fotball. Familie og

trener spiller også en rolle, men i mindre grad. Den sosiale integreringen finner altså sted allerede i inngangen til idrettsfeltet, ved at man gjerne starter fordi man kjenner noen som deltar. Det kan være en venninne, en nabo eller en klassekamerat. Kjersem (2007) diskuterer om jentenes integrasjon har betydning for andre arenaer. Her fant hun at sosial integrasjon gjennom fotballen skjer, men ikke i så stor grad som man kunne håpe. Det var kun enkelte på laget som hadde dannet nye vennskap, som de også brukte tid på utenfor fotballbanen.

I en undersøkelse av medlemmer i norske idrettslag (over 12 år) oppgav så mange som 7 av 10 at de hadde kommet i kontakt med idrettslaget gjennom nettverk, venner eller familie (Seippel 2001). Andre undersøkelser har vist at de viktigste grunnene til at norske barn og ungdommer begynner med idrett, er at de synes det er moro, at de ønsker å holde seg i form, og at de liker det sosiale livet rundt idretten (Grue 1985, Ingebrigtsen 1988, Wold 1989). Det sosiale livet i og rundt idretten er med andre ord like viktig som å lære seg konkrete ferdigheter (Strandbu 2006).

I en undersøkelse av norsk ungdoms treningsvaner (Seippel et al. 2011), finner man indikasjoner på at trening, og spesielt trening i organisert idrett, gir avkastning i form av sosial kapital. Man ser en klar tendens til at de som har oppgitt at de har trent den siste uken, også er med i en gjeng av venner som holder sammen. Spesielt det å trene i idrettslag, henger sammen med det å ha mange venner, og det er jentene som har det største utbyttet (Seippel et al. 2011).

3.4 Fysisk kapital

I følge Hertting og Karlefors (2016) er fysiske ferdigheter en form for kapital som er svært sentral i idretten. Ferdighetene er knyttet til kroppen og det idrettsspesifikke språket. Selv om idretten, og særlig barneidretten, er ment å være "for alle", virker det som at en viss mengde grunnferdigheter er nødvendig for å komme seg inn og hevde seg (Hertting & Karlefors 2016). Har man for eksempel ingen eller lite erfaringer med reglene eller hvordan man skal kaste og gripe en ball, er det vanskeligere å bli akseptert i håndballklubber. Jo mer erfaring man har, jo lettere er det å bli akseptert (Hertting & Karlefors 2016).

Hertting & Karlefors (2016) mener at nøkkelfaktoren om at man må inneha relevante ferdigheter, gjelder i like stor grad for andregenerasjons innvandrere, som for de som selv har

innvandret. Minoritetsbarn kommer ofte senere inn i idrettsklubber enn norske barn gjør. Mens norske barn ofte er med allerede i 6-7 årsalderen, tar minoritetsbarn gjerne selv initiativ ved 11-12 årsalderen (Strandbu 2006). Dermed får de norske barna et forsprang både når det gjelder ferdigheter og miljøtilpasning, slik at barrieren for deltakelse for de som står utenfor øker (Loland 2002). Strandbu (2006) diskuterer om dette kan være en av årsakene til at minoritetsungdom ikke finner seg til rette i organisert idrett. Hun hevder at det ikke er noe stort problem å komme senere inn i feltet for de med størst talent, men at for de mindre talentfulle, er det lett å falle fra fordi man ikke føler at man holder det nivået som blir forventet (Strandbu 2006).

3.5 Kjønnskapital

En annen viktig faktor hvor innvandreres kultur ofte har betydning, er synet på kjønnsrollene. Forskjellen mellom kvinnerollen i opprinnelseslandet og det nye landet er ofte stor, og dette gjør at tilpasningen blir vanskeligere for jentene og kvinnene. I enkelte kulturer er kvinnene helt utelukket fra offentlige arenaer. Strandbu (2006) viser at dette ikke bare har betydning for idrettsdeltakelse, men også for andre former for fritidsaktiviteter.

Idrett kan særlig være en utfordring for muslimske kvinner. En kvinne Strandbu (2004) snakket med i en av sine studier, fortalte at det var en enkel grunn til at så få muslimske kvinner driver med organisert idrett i Norge. Det er fordi kvinner ikke kan drive med idrett sammen med menn, eller når menn og gutter kan se dem. Selv hadde hun erfaring med håndball fra hjemlandet, men opplegget rundt treningene var helt annerledes der. Der var det ingen fare for at menn og gutter skulle se på. Muslimske land er ofte preget av et segregasjonsideal, og idrettsaktivitet blir sett på som potensielt seksuelt opphissende (Walseth & Fasting 2004). Strandbu (2006) påpeker at noen klubber i Oslo har forsøkt å gi muslimske kvinner et tilbud om idrettsdeltakelse hvor menn ikke er tilstede, og med lovnad om at ingen menn skal se på. For andre muslimske jenter og kvinner er det nok å dekke seg til, med hijab over håret, lange bukser og langermede trøyer. I følge Østberg (2003) kan klærne fungere som en markør på skillet mellom kjønnene. Måter å kle seg på kan derfor være en strategi for at menn ikke skal bli fristet. Slik kan jentene drive med idrett uten en total kjønnssegregering.

4. Metode

I dette kapitlet skal forskningsprosessen presenteres, og valgene som er tatt vil begrunnes. Jeg vil særlig fokusere på hvordan det opplevdes å intervju barn, og jeg vil diskutere min rolle som forsker, de etiske retningslinjene og dataenes kvalitet.

4.1 Kvalitativ metode

Å velge mellom kvalitativ og kvantitativ forskningsmetode er for mange et valg mellom forståelse og forklaring, nærhet og avstand til informantene, data i form av tekst og tall, og et valg mellom en induktiv og deduktiv fremgangsmåte (Tjora 2013). De kvalitative metodene fremhever innsikt, mens de kvantitative fremhever oversikt. Det som er bestemmende for hvilken metode man skal velge, er likevel problemstillingen. Mitt ønske var å gå i dybden, og forstå hva informantene mente om deres utfordringer og muligheter i møte med idretten. Ønsket var å få utdypende informasjon om deres tanker om Fargerik Håndball og deres forhold til idrett. Utgangspunktet var å få tak i informantenes hverdagserfaringer og ut fra disse utforske de sosiale relasjonene og samfunnsmessige maktforholdene som knytter seg opp til disse erfaringene. Thagaard (2009) skriver at et av formålene med kvalitativ tilnærming, nettopp er at man som forsker skal oppnå en forståelse av det sosiale fenomenet som studeres. Dette gjøres som regel med fysisk kontakt mellom forsker og de som studeres. Det legges stor vekt på fortolkningen som forskeren gjør, noe som kan føre til visse metodiske utfordringer. Det er derfor enormt viktig at forskningsprosessen beskrives klart og tydelig for leseren (Thagaard 2009).

Det finnes flere typer kvalitative metoder, og det er vanlig å dele de inn i fire kategorier; observasjon, intervju, tekst- og bildeanalyse og lyd- og videoanalyse (Thagaard 2009). Siden denne oppgaven skal ta for seg hvordan minoritetsjenter opplever utfordringer og muligheter i forhold til idrett, fant jeg at intervju ville være den mest hensiktsmessige metoden (Thagaard 2009).

Kvale & Brinkmann (2015) skriver at det kvalitative forskningsintervjuet søker å forstå verden sett fra intervjupersonenes side. Intervjuer gir kunnskap om hvordan ulike personer opplever og reflekterer over sine livssituasjoner (Thagaard 2009). Innenfor

Samfunnsforskningen skiller man gjerne mellom tre ulike typer intervjuer; semistrukturerte intervjuer, dybdeintervjuer og fokusgruppeintervjuer (Tjora 2013). Valget om å benytte semistrukturerte intervjuer føltas mest fruktbart på grunn av ønsket om å belyse flere ulike temaer knyttet til minoritetsjenter og organisert idrett. Ved semistrukturerte intervjuer har forskeren på forhånd valgt ut temaer som samtalen skal fokuseres mot (Dalen 2013), men man er likevel ikke bundet opp til at intervjuet skal følge en bestemt rekkefølge. Dermed kan forskeren la informanten fortelle fritt, men samtidig ha en viss kontroll med at alle temaene blir belyst (Thagaard 2009).

Forskningsintervjuet bygger på dagliglivets samtaler og konstruerer kunnskap i samspill mellom den som intervjuer og den som blir intervjuet (Kvale & Brinkmann 2015). Det er derfor viktig å huske på at den sosiale interaksjonen mellom forsker og informant preger kunnskapen og forståelsen som kommer til uttrykk i intervjusituasjonen (Thagaard 2009). I tillegg vil også de kulturelle og sosiale omgivelsene prege hvordan informanten gir uttrykk for sine kunnskaper, erfaringer og synspunkter (Thagaard 2009).

4.1.1 Utvalg

Kvalitative studier baserer seg på at forskeren velger ut informanter som kan uttale seg på en reflektert måte om det aktuelle temaet, slik at problemstillingen blir besvart. Slike utvalg kalles gjerne strategiske eller teoretiske (Tjora 2013). Informantene skal ikke representere en populasjon, slik som i kvantitative undersøkelser, men de skal ha noen egenskaper og kvalifikasjoner som er viktige i forhold til det som skal studeres. Mitt ønske var å se utfordringene og mulighetene til idrettsdeltakelse gjennom barnas øyne, og kriteriene for å bli valgt ut som informanter var at de:

1. skulle være jenter med minoritetsbakgrunn
2. enten nylig har vært med eller er med på prosjektet Fargerik Håndball
3. har startet å spille håndball i en klubb

Prosessen med å velge ut jenter ble startet i samarbeid med treneren for Fargerik Håndball. Hun hadde innsikt i hvilke jenter som snakket godt nok norsk og hvem av de som hadde startet i klubb. Vi opplevde noen tilfeller av barn som gjerne ville stille til intervju, men hvor foreldrene ikke gav dem lov. Dette måtte selvfølgelig aksepteres. Det lyktes likevel å skaffe

syv jenter som innfridde alle tre kriterier, som hadde lyst til å bli intervjuet og som fikk lov av foreldrene. Grunnen til at det kun ble snakket med jenter som hadde startet med å spille håndball i klubb, var hovedsakelig fordi det var svært vanskelig å få informanter som av ulike grunner ikke hadde fått lov til å starte.

Selv om ønsket, som nevnt, var å se utfordringene og mulighetene fra minoritetsjentenes sted, var jeg redd for at datamaterialet kunne bli for tynt. Derfor ville jeg også inkludere trenere i det endelige utvalget. Trenerne skal ikke bare forholde seg til barna, men også deres foreldre, og har gjerne blikket festet et annet sted enn barna har. Ved å belyse hvordan ulike parter opplever samme situasjon, kan man fange opp nyanser og mangfold (Dalen 2013). Kriteriene for å kunne bli med i denne delen av utvalget var at de:

1. skulle være hovedtrener for et jentelag i den aktuelle klubben
2. har tatt i mot minoritetsjenter fra Fargerik Håndball i laget sitt

Rekruttering av disse informantene var det også treneren for Fargerik Håndball som hjalp med. Hun hadde god kontakt med alle trenerne som tok i mot "jentene hennes" fra Fargerik Håndball, og fant tre trenere som innfridde kriteriene. De var heldigvis alle svært positive til å stille opp til intervju. Som en siste informant ble også treneren for Fargerik Håndball benyttet. Gjennom flere samtaler med henne, forstod jeg tidlig at hennes innsikt og fortellinger ville være verdifulle for å få belyst problemstillingen. Det endelige utvalget ble dermed bestående av fire trenere og sju jenter, som vil presenteres nærmere i analysen.

4.1.2 Tilgang til feltet

Gjennom at jeg selv spilte håndball på elitenivå da studien startet, var det forholdsvis enkelt for meg å komme i kontakt med relevante personer. Blant disse var prosjektleder for inkludering i Norges Håndballforbund, som også har ansvaret for Fargerik Håndball. Hun var selvfølgelig begeistret over at jeg skulle skrive om dette, og kom med nyttige tips og flere navn hun mente det var verdt å snakke med. Jeg fikk være tilstede på et møte inkluderingslederen hadde med skolen minoritetsjentene gikk på, treneren for Fargerik Håndball og det tilknyttede asylmottaket. Jeg var også velkommen til å observere de ukentlige treningene med Fargerik Håndball. Dette tilbudet ble benyttet flere ganger i løpet av høsten,

både for å bli kjent med feltet og for at jentene som senere skulle intervjues, skulle få et visst kjennskap til meg.

4.2 Datainnsamling

4.2.1 Tematisering og planlegging

I følge Kvale & Brinkmann (2015) bør en allerede ha gjort unna en vesentlig del av forskningsprosjektet før båndopptakeren settes på ved det første intervjuet. Temaet en skal undersøke bør berøres av intervjuets hvorfor, hva og hvordan (Kvale & Brinkmann 2015). Høsten 2015 ble benyttet til å innhente fagstoff om emnet, hvor både den teoretiske tilnærmingen og tidligere forskning på feltet ble nøye gjennomgått. Det var her nysgjerrigheten og interessen rundt å fokusere på barn oppstod. Få av studiene baserte sine funn på samtaler med barn, og dette bidraget ville dermed kunne tilføre noe nytt til forskningen.

4.2.2 Intervjuguides

I alle prosjekter som bruker semistrukturerte intervju som metode, vil det være behov for å utarbeide en intervjuguide (Dalen 2013). En intervjuguide er et manuskript som med ulik "stramhet" strukturerer intervjuforløpet (Kvale & Brinkmann 2015). Man kan nøyes med å skissere noen temaer som skal dekkes, eller man kan være mer detaljert ved at man omhyggelig formulerer hvert enkelt spørsmål og setter de i en bestemt rekkefølge (Kvale & Brinkmann 2015). Intervjuguidene ble delt inn i ulike temaer, hvor hvert tema begynte med et åpent spørsmål. Håpet var at det ville lede informantene til å snakke fritt. Hvert tema ble fulgt opp av oppfølgingsspørsmål dersom dette ble funnet nødvendig. Det ble utarbeidet en guide for intervju med minoritetsjentene og en for intervju med trenerne (se vedlegg 1 og 2). De samme temaene er belyst i begge guidene.

Innenfor kvalitativ forskning kan teorier legge føringer for hvordan man formulerer spørsmål i en intervjuguide (Tjora 2013). Her ble en abduktiv tilnærming benyttet. Det betyr at man starter fra empirien, men hvor teorier og perspektiver spiller inn i forkant og i løpet av forskningsprosessen (Tjora 2013). Intervjuguiden gjenspeiler derfor både tidligere forskning

og Bourdieus praksisteori. For å unngå å gå "rett på sak" ble det dessuten benyttet et såkalt "trakt-prinsipp" (Dalen 2013, Kvale & Brinkmann 2015), hvor intervjuene startet med enkle bakgrunnsspørsmål for så å snevre seg inn mot de mer sentrale og følelsesladde spørsmålene. Mot slutten av intervjuene kom vi igjen inn på generelle forhold, slik at intervjuobjektene skulle sitte igjen med en god følelse (Dalen 2013).

Dalen (2013) poengterer viktigheten i at spørsmål blir stilt på en slik måte at informantene åpner seg og med egne ord forteller om sine opplevelser. Dette var spesielt vanskelig ved utforming av intervjuguiden til minoritetsjentene, der noen temaer var mer sensitive enn andre. Spørsmål om deres familiesituasjon og foreldrenes økonomi, var spesielt utfordrende å utforme. I tillegg var det vanskelig å skulle stille spørsmålene på en slik måte at de passet til barn. I følge Kvale & Brinkmann (2015) er det viktig å bruke alderstilpassede spørsmål og forsøke å unngå lange og komplekse spørsmål, noe som ble forsøkt etterlevd i intervjuguiden. Jeg vil videre gjøre rede for flere aspekter ved det å bruke barn som informanter.

4.2.3 Intervju av barn

Dalen (2013) poengterer at oppbygningen av intervjuet er spesielt viktig når det er barn som er involvert. Det er viktig at man sørger for å få en god kontakt i starten av intervjuet, at man gir god informasjon om rammene rundt intervjuet, hva hensikten og formålet med intervjuet er, og hvordan det vil bli gjennomført (Dalen 2013). Intervjuet bør rundes av med positive tilbakemeldinger og ved at barnet får vite at det har vært til stor hjelp. Det er også viktig at det føles så trygt som mulig for barnet (Dalen 2013). Kvale & Brinkmann (2015) skriver at barna bør intervjues i sine naturlige omgivelser, og de diskuterer om det kan være en fordel at barna intervjues i forbindelse med andre aktiviteter.

Det er viktig når barn skal intervjues at forskeren oppfører seg som forsker og behandler barnet som en informant. På den måten opplever barnet å bli tatt på alvor (Dalen 2013). Hvis barnet har tillit til intervjueren, vil det påvirke viljen til å fortelle (Dalen 2013). Hvis barnet derimot føler seg presset, kan det føre til at barnet svarer på bestemte måter, og ledende spørsmål kan føre til at barnet gir upålitelige eller direkte misvisende informasjon (Kvale & Brinkmann 2015). Det er også ofte lett å tyde et barn, se når det kjeder seg, når det er noe det synes er vanskelig å snakke om og når det synes at man har snakket lenge nok (Dalen 2013).

4.2.4 Bruk av lydopptaker

Dalen (2013) anbefaler å bruke teknisk opptaksutstyr ved gjennomføring av kvalitative intervjuer fordi det er viktig å ta vare på informantenes egne uttalelser. Dette rådet bestemte jeg meg tidlig i prosessen for å følge. Ikke bare for å ta vare på sitater, men også som en viktig del av hvordan jeg ønsket å bli oppfattet i forskerrollen. Å notere i en bok mens en samtale pågår kan lede til at den personlige kontakten mellom forsker og informant reduseres (Thaagard 2009). Det er vanskeligere å "være tilstede" i samtalen om man hele tiden skal konsentrere seg om det siste som ble sagt. I tillegg er det vanskeligere å registrere kroppsspråket til informantene, samt blikk kontakt og annen ikke-verbal kommunikasjon mellom informanter under gruppeintervju (Kvale & Brinkmann 2015).

Det skal alltid spørres om det er greit at lydopptak blir gjort (Tjora 2013). Dette var noe som både ble nevnt i informasjonsskrivet de skulle underskrive (se vedlegg 3 og 4), og som også ble gjentatt innen vi satte i gang. Det var heldigvis ingen motsigelser mot å bruke opptaker av noen av informantene, og den stjal heller ikke fokus fra samtalene. Det skal også opplyses om når opptakene skal slettes (Tjora 2013). Mine informanter ble informert om at alle opptak vil bli slettet innen utgangen av mai 2016, slik NSD har krevd (se vedlegg 5).

4.2.5 Intervjuenes gang

De fire trenerne ble intervjuet først. I følge Widerberg (2011) er stedet for intervjuet viktig. To av intervjuene ble holdt hjemme hos trenerne, mens de to andre foregikk på trenernes arbeidssted. En etter arbeidstid og en i arbeidstiden. Likt for alle de fire informantene var at de opplevdes som enkle å snakke med. De var åpne og viste en genuin interesse for emnet. De snakket alle nokså fritt, og fortalte om mange enkeltepisoder. De hadde satt av god tid til å snakke med meg, slik at vi kunne snakke så lenge det behøvdes. Samtalene varte mellom en time og fem kvarter. I ettertid er jeg veldig glad for at jeg startet med å intervju trenerne. Erfaringene var fine å ta med seg inn mot intervjuene av jentene.

Jeg hadde et ønske om å intervju jentene i grupper. Det positive med gruppeintervju er at barnas svar kan gi opphav til nye spørsmål, og at sekvensene blir mer som samtaler og ikke rene spørsmål og svar (Pramling & Doverborg-Östberg 1993). Gruppeintervju gir med andre

ord rom for samhandling mellom intervjupersonene. Treneren for Fargerik Håndball hadde fortalt at jentene på både 4. og 6. klassetrinn var gode venninner, glade i å snakke og åpne med hverandre. Dette gav grunn for å tro at gruppeintervju ville være det mest fruktbare. På 5. trinn var det for det første få som var begynt med håndball, og for det andre kun en som fikk lov av foreldrene å bli intervjuet. Derfor ble denne jenta intervjuet alene. Som sted ble skolens bibliotek valgt, og siden det var etter skoletid, kunne vi sitte uforstyrret der inne. Det var en sofa midt i rommet, som jentene kunne sitte behagelig i. Selv satt jeg på en stol foran jentene, men sørget for å holde litt avstand, slik at jeg ikke virket for truende på dem. Pepperkaker og klementiner ble kjøpt inn for å skape en koselig stemning, og for å hjelpe med å holde interessen deres oppe.

Sjetteklassingene var de første av jentene som ble intervjuet. Jeg var forberedt på at erfaringene jeg hadde med meg fra de foregående intervjuene bare til en viss grad kunne overføres, da dette både var en gruppe og bestod av barn. Widerberg (2011) poengterer at temaene som tas opp er med på å bestemme hvor godt intervjuet blir, og at noen temaer er enklere å snakke om enn andre. Det var spesielt temaer knyttet til religion og foreldrenes økonomiske situasjon som opplevdes som vanskelig for jentene å snakke om.

Jeg ble dessuten tidlig bevisst de ulike rollene barna hadde og inntok i gruppeintervjuet, og prøvde å sørge for at alle ble hørt (Pramling & Doverborg-Östberg 1993). Det var likevel vanskelig å unngå at noen var mer dominerende enn andre. Hvor godt intervjuet blir, avhenger blant annet av hvor god kjemi forskeren og intervjuobjektene har, poengterer Widerberg (2011), og i hvilken grad forskeren klarer å få informantene til å åpne seg opp og fortelle. Kanskje var det kjemien som var for dårlig, mine forhåpninger som var for høye, eller jentenes alder som gjorde det vanskelig, men resultatet var uansett ikke så bra som jeg hadde håpet.

Allerede dagen etter det første gruppeintervjuet, var det tid for gruppeintervju av fjerdeklassingene. Jeg ble positivt overrasket over åpenheten og refleksjonsevnen til 9-åringene. Det var i blant fare for å glemme at jentene var så unge som de faktisk var. Det at de svarte så reflektert og modent, gjorde at min tone overfor dem også endret seg i den retningen. De snakket fritt og ukritisk, og fortalte i lange setninger om både enkle og vanskelige tema. Etter intervjuet hadde jeg en følelse av å ha fått mye verdifull data.

I det siste intervjuet var det femteklassingen som ventet. Denne jenta var ikke redd for å snakke om vanskelige emner, men svarene var samtidig ikke like utfyllende som i gruppeintervjuene. Likevel satt jeg igjen med en følelse av at intervjuet hadde gitt mye, verdifull data.

4.2.6 Dagboken min

Både før og etter hvert intervju noterte jeg forventninger til og erfaringer fra intervjuet. Dette var svært nyttig. Jeg startet med å intervju trenere, og noterte fra gang til gang hva som burde endres på og hva som var utfordrende. Det samme gjaldt intervjuene med jentene. Dagboken viste seg dessuten å få en viktig rolle i transkriberingen og analyseringen av datamaterialet. Jeg hadde i tillegg til forventninger og erfaringer, notert litt om intervjupersonene, deres kroppsspråk, blick kontakt og andre ting som skulle kunne vise seg å få betydning. Det var en stor fordel i analyseringsarbeidet å finne igjen notater, for eksempel rundt hvem som var dominant i gruppeintervjuene, hvordan jentene fysisk reagerte på ulike spørsmål og om jeg oppfattet former for ironi.

4.3 Transkribering

Å transkribere betyr å transformere noe fra en form til en annen (Kvale & Brinkmann 2015). I en transkripsjon blir den fysiske samtalen mellom to mennesker abstrahert og fiksert i skriftlig form, og det er umulig å unngå at verdifull informasjon går tapt i denne prosessen (Kvale & Brinkmann 2015). Selv noterte jeg svært lite under intervjuene, grunnet et ønske om å holde kontakten med informantene, virke interessert og få med meg kroppsspråk. I gruppeintervjuene opplevdes dette som enda viktigere, da det var en fordel å oppfatte samspill jentene i mellom. Det ble, som nevnt, i stedet satt av tid i etterkant av intervjuene til å skrive ned tanker og observasjoner jeg hadde gjort meg, i dagboken min.

Transkriberingen ble foretatt kort tid etter gjennomføringen av hvert enkelt intervju, slik at det skulle være lettere å huske hva som ble sagt og av hvem, men lydopptakene var også av så god kvalitet at det var uproblematisk å høre hva som ble sagt. Arbeidet med å transkribere var likevel svært omfattende. I alt var det 11 intervjuer som skulle transkriberes, alle med en varighet på 4-5 kvarter. Verdien i å selv transkribere intervjuene, er i følge Kvale &

Brinkmann (2015) blant annet at man til en viss grad vil huske eller gjøre seg tanker om de sosiale og emosjonelle aspektene ved intervjusituasjonen, og at prosessen med å skape en mening til det som blir sagt, startes allerede der. Dette var noe jeg også selv så på som en gevinst. Skulle en fremmed stå for transkriberingen, hadde han fått særlige utfordringer med gruppeintervjuene, da det kunne være en utfordring å skille de ulike stemmene fra hverandre.

Transkripsjon fra lydopptak til tekst er i følge Kvale & Brinkmann (2015) forbundet med en rekke valg som skal treffes, i forhold til om man skal velge tale- eller skriftspråkstil. Det viktigste i følge forfatterne, er å gjøre grundig rede for hvordan transkripsjonen er utført (Kvale & Brinkmann 2015). I denne oppgaven er hvert eneste ord skrevet ned, med unntak av tenkende ordlyder som "hmm" og "ehh". Da sitater senere ble valgt ut for å illustrere funn i datamaterialet i analysen, var det flere av de som fremstod som uforståelige. Dermed ble det foretatt noen språklige forbedringer, slik at de skulle fremstå forståelige og uten gjentakelser. Der enkeltord er blitt utelatt, er det erstattet med ... Og der en eller flere setninger er fjernet, er det blitt markert med (...).

4.4 Analyse av intervjudata

Kvale & Brinkmann (2015) poengterer at det kan være en god ide å tenke gjennom hvilken analysemetode man har tenkt å benytte seg av allerede før man samler inn intervjumaterialet. På den måten vil tolkningen starte allerede i intervjusituasjonen, og den endelige analyseringen vil ikke bare bli enklere, men den vil også baseres på tryggere grunn (Kvale & Brinkmann 2015). Som nevnt tidligere i kapittelet benytter denne oppgaven seg av en abduktiv tilnærming (Tjora 2013). Dette gjorde analyseringsarbeidet mye lettere, ved at mange av Bourdieus og den tidligere forskningens begreper kunne benyttes i kategoriseringen. Jeg var likevel forsiktig med å bli altfor styrt av teorien, på den måten at jeg ikke skulle gå glipp av eventuelle funn som hverken lot seg kategorisere av Bourdieu eller tidligere forskning. Dette er også noe Tjora (2013) poengterer når han skriver at man skal være sensitiv for hva som finnes i empirien utover problemstillinger og forventninger.

Som en hjelp i analysearbeidet kan det være nyttig å bruke et dataprogram for tekstanalyse. Dette brukes som et middel for å spare tid med "klipping og liming", koding, leting etter nøkkelord, for å foreta ordtelling og lage grafiske fremstillinger (Kvale & Brinkmann 2015). I denne oppgaven ble dataprogrammet "nVivo" brukt, først og fremst for å hjelpe til

med å kategorisere intervjumaterialet. Det er viktig å huske på at et slikt verktøy ikke kan erstatte analyseringsprosessen, men at det kan være et godt hjelpemiddel.

Etter datamaterialet var kategorisert, ble hver enkelt kategori gjennomgått for å se etter interessante funn. Jeg må innrømme at jeg først falt i fellen å se etter oppsiktsvekkende funn, i motsetning til å forsøke å identifisere "det normale" (Tjora 2013). Dette førte til at jeg en kort stund ble grepet av panikk over at jeg mest sannsynlig måtte foreta flere intervjuer. Etter hvert som arbeidet med å analysere funnene fra datamaterialet ble intensivert, ble jeg trygg på at det innsamlede datamaterialet var mer enn rikt nok til å svare på problemstillingen.

4.5 Min rolle som forsker

Det er viktig å være bevisst sin egen rolle som forsker, og hvilken førforståelse man har med seg inn i undersøkelsen. Førforståelsen omfatter meninger og oppfatninger vi på forhånd har til det fenomenet som skal studeres (Dalen 2013). For min del omfatter dette meninger jeg har om blant annet idrett, minoriteter, inkludering og integrering. Opp gjennom oppveksten har jeg alltid hatt minoriteter rundt meg. Jeg vokste opp i en bydel med en stor andel minoriteter, og hadde flere klassekamerater med annen etnisitet enn meg selv. Likevel kan jeg ikke huske å ha spilt på lag med noen andre enn etnisk norske, til tross for at jeg har spilt håndball siden jeg var fire år. Det er mulig at det var noen innom og prøvde seg på noen treninger, men de ble ikke værende på laget over tid. Det er først i voksen alder at jeg har spurt meg selv hvorfor det var slik. Gjorde trenerne og vi som spilte på laget for liten innsats for å få minoritetsjentene med, eller fikk de ikke lov hjemmefra? At det kunne være andre årsaker enn at de ikke selv hadde lyst, er en tanke jeg ikke kan huske å ha tenkt som barn. Det var vel ufattelig for meg den gangen at man ikke kunne få lov til å være med på det man selv hadde lyst til, innenfor de økonomiske rammene til familien. I dag har jeg, naturlig nok, en helt annen forståelseshorisont enn jeg hadde den gang. Jeg har lest meg opp på temaet og ser tydelig hvilke tendenser som går igjen i ulike studier. Dette er kunnskap jeg hadde med meg da jeg intervjuet jentene, samtidig som jeg var åpen for at det kunne være andre ting jentene ville ha fokus på. Jeg prøvde å la mine oppfatninger være i bakgrunnen, og var klar over at det verken skal argumenteres eller moraliseres i et forskningsintervju (Dalen 2013).

Samtidig bør intervjueren i følge Thagaard (2009) ikke bare ha kunnskaper om de temaene som tas opp, men også om de sosiale relasjoner man inngår i. I følge Dalen (2013) er det

viktigste å ha evnen til å lytte og vise en genuin interesse for det informantene forteller. I min rolle som forsker ønsket jeg tidlig å gjøre det klart for informantene mine at jeg satte stor pris på at de stilte opp og delte av sine erfaringer og tanker. Jeg var bevisst på å vise at jeg var oppriktig interessert og nysgjerrig på det de fortalte, men sørget også for å vise respekt og anerkjennelse ovenfor dem. Jeg sørget for å fortelle jentene flere ganger i løpet av intervjuene at det var de som var ekspertene, og var dessuten nøye med å forklare hvem jeg var og hva jeg ville med intervjuet. Alle informantene hadde også på forhånd fått utlevert et skriv hvor dette ble gjennomgått. Etter intervjuene var ferdig tok jeg meg tid til å snakke med informantene om andre ting, slik at intervjuene ble rundet av på en avslappet måte (Dalen 2013).

4.6 Datas kvalitet

Kvaliteten og troverdigheten i kvalitativ forskning er noe det ofte blir stilt spørsmål ved. Det har i den senere tid blitt utarbeidet egne begreper, egnet for å diskutere kvalitative studiers kvalitet (Thagaard 2009).

4.6.1 Troverdighet

Troverdigheten forteller oss om forskningen er utført på en tillitsvekkende måte (Thagaard 2009). Det er i den sammenheng viktig å poengtere at det er umulig å være objektiv i kvalitativ forskning. Kvalitative intervjuer bygger som nevnt på interaksjon mellom forsker og informant, og derfor vil forskerens subjektivitet alltid påvirke interaksjonen (Thagaard 2009). Troverdigheten kan styrkes ved at forskeren redegjør for de valgene som er tatt og hvordan data er blitt utviklet i forskningsprosessen, noe jeg har forsøkt å gjøre på en ærlig og presis måte i det foregående. Bruk av lydopptaker styrker dessuten også troverdigheten, i følge Thagaard (2009), fordi data på denne måten blir mer uavhengig fra forskerens oppfatninger.

4.6.2 Bekreftbarhet

Bekreftbarheten gir svar på om kvaliteten i de tolkningene som gjøres er tilstrekkelig argumentert for, og om innsikten støttes i andre undersøkelser (Thagaard 2009). Selv om jeg benyttet meg av en abduktiv tilnærming hvor teori og tidligere forskning støtter opp om mine

funn og forståelser gjennom hele prosessen, var jeg samtidig, gjennom hele forløpet åpen for å la empirien tale for seg. Det har vært datamaterialet som har vært hovedrolleinnehaver, og analysen er utformet for å svare på problemstillingen.

Fordi jeg selv har spilt håndball siden jeg var fire år og profesjonelt siden jeg var nitten, kan jeg ikke komme utenom å ha kjennskap både til det generelle idrettsfeltet, og til håndballfeltet spesielt. Dette mener jeg kun har vært en styrke i arbeidet med denne oppgaven, fordi jeg allerede var kjent med den virkeligheten jeg skulle studere. Det var for eksempel enkelt for meg å forholde meg til tekniske uttrykk som kom frem i intervjuene, og jeg kunne også sette meg inn i situasjoner både jentene og trenerne fortalte om. Fordi jeg skulle forholde meg til en tekst, krevde det likevel en distansering til feltet (Widerberg 2011).

4.6.3 Overførbarhet

Overførbarhet dreier seg om at den forståelsen som utvikles i en studie også kan være relevant for andre tilsvarende sammenhenger (Thagaard 2009). Funnene kan derfor tenkes å være interessant for idrettsklubber og lignende prosjekter som Fargerik Håndball, både innen håndballfeltet, men også innen andre lignende kontekster i idrettsfeltet.

4.7 Etiske vurderinger

All forskning hviler på tillit mellom forsker og informant. Flere instanser er til for å beskytte informantene, slik som Norsk Senter for forskningsdata (NSD) og Datatilsynet. Dette forskningsprosjektet er meldt inn til og godkjent av NSD. Det er likevel forskerens respekt, konfidensialitet og gjensidighet til informanten som er det aller viktigste (Tjora 2013). Når forskeren skal publisere data som er innhentet, er det viktig at man tenker seg godt om slik at man ikke publiserer noe ufordelaktig om noen annens liv. Det skal ikke være mulig å finne ut hvilke informanter som har vært delaktige i denne studien, og det skal ikke være mulig å koble sitater til navngitte personer (Tjora 2013).

Som hovedregel skal forskningsprosjekter som inkluderer personer kun settes i gang etter deltakernes informerte og frie samtykke (NESH 2006 i Dalen 2013:100). Et informert samtykke betyr at informanten på forhånd skal orienteres om alt som angår hennes deltakelse

i forskningsprosjektet. Informantene i denne studien fikk et skriv før intervjuet, hvor det blant annet stod at de kunne trekke seg fra intervjuet når de ville, at all informasjon om de ville bli behandlet konfidensielt og at det ikke vil være noen mulighet for å identifisere noen i den ferdige oppgaven (se vedlegg 3 og 4). Dette skrivet ble underskrevet av informantene, slik at de dokumenterte at de var villige til å delta i studien (Dalen 2013). Når barn og unge deltar i forskning, har de særlig krav på beskyttelse i tråd med deres alder og behov (NESH 2006 i Dalen 2013:102). Det holder ikke bare med samtykke fra barnet selv, men vil alltid være nødvendig med samtykke fra barnets foresatte, som oftest er foreldrene. Jeg fikk god hjelp av treneren for Fargerik Håndball når samtykker fra foreldrene skulle samles inn. Hun hadde god kommunikasjon med flere av de, og kunne sørge for at prosjektet mitt ble lagt fram på en fin måte, ufarliggjort både ovenfor barna og foreldrene.

5. utfordringer i møte med idrettsfeltet

I de neste to kapitlene vil de empiriske funnene fra de kvalitative intervjuene bli presentert og diskutert. Med utgangspunkt i datamaterialet, vil jeg i dette kapitlet vise hvilke utfordringer minoritetsjenter står ovenfor når de vil drive organisert idrett. utfordringene danner videre grunnlag for å diskutere hvilke muligheter Fargerik Håndball gir, for å gjøre inngangen til idrettsfeltet enklere for jentene. Deretter diskuterer jeg ulike grep klubben og trenerne har gjort, for å tilrettelegge for minoritetsjentenes muligheter til å starte med idrett og kunne bli værende i idrettsfeltet. Mulighetene presenteres i kapittel 6. Analysen vil gjøres i dialog med Bourdieus praksisteori, akkulturasjonsteori og tidligere forskning gjort på minoritetsjenter og idrettsdeltakelse. Aller først vil jeg presentere jentene og trenerne studien er basert på og de kontekstuelle forhold som er sentrale for å forstå analysen.

5.1 Presentasjon av informantene

Minoritetsjentene i utvalget er i alderen 9 til 11 år. De har alle sin opprinnelse fra ikke-vestlige land, med tyngde i Vest-Asia og Afrika. Majoriteten av jentene er født i Norge, og de forteller at foreldrene deres kom til Norge da de var barn, ungdom eller unge voksne. De går alle på samme skole, fordelt over tre ulike klassetrinn, fra fjerde til sjette. Skolen de går på er en av fem mottaksskoler i byen.

Felles for jentene, i tillegg til at de alle har minoritetsbakgrunn, er at de liker å spille håndball. Når jentene presenterer seg selv, avslutter de alle med å fortelle nettopp det. Flere av jentene sier at de også har prøvd å spille fotball, men ellers er det ingen som nevner noen annen idrettsaktivitet de har drevet med på fritiden. En av jentene som ikke er født i Norge, rister på hodet når hun blir spurt om hun drev med idrett eller var ute med venner på fritiden i hjemlandet. Hun forklarer det slik:

"Det var jo krig der".

På spørsmål om hva de gjør på en helt vanlig dag, forteller jentene at de går på skole, er ute med venner, gjør lekser, ser på tv/nettbrett og spiller håndball. En av jentene uttrykker seg slik:

"På mandagen så bruker jeg å stå opp skikkelig sent. Så lager jeg mat selv og ser på tv etter jeg har kledd på meg og spist mat. Så går jeg til skolen. Etter skolen, så går jeg på leksehjelp. Etter leksehjelpe så går jeg på SFO, og etter SFO så går jeg hjem. Etter hjem (ler) så går jeg og leker meg ute, og mange ting".

Majoriteten av jentene er som nevnt født i Norge. Det som er interessant i denne sammenheng er at jentene som ble født i Norge svarte at de kom fra landet som foreldrene ble født i, da de fikk spørsmål om hvor de kom fra. Dette kan selvfølgelig være et resultat av at de visste hva studien handlet om, og at fokuset lå på at de var minoritetsjenter. Det kan samtidig vitne om en sterk tilhørighet til foreldrenes hjemland, og at familiens etniske bakgrunn er viktig for hvordan de selv definerer seg etnisk. Ingen av jentene sier at de er norske, selv om de er født og oppvokst i Norge og går på norsk skole. Det at de for eksempel er litt mørkere i huden kan være med å bestemme hvordan de definerer seg selv etnisk, fordi en annen hudfarge markerer at de kommer fra et annet sted (Rogstad 2001).

Håndballklubben som studeres består av elever fra to forskjellige barneskoler. Skolen som disse jentene går på, og en som ligger i nærheten. Jentene er fordelt på tre lag, delt inn etter alder. Noen av jentene som ble intervjuet opplevde at deres klasse var sterkt representert på laget, mens andre opplevde å være i klart mindretall i forhold til den andre skolen.

Trenerne i utvalget har ansvaret for håndballagene som jentene i utvalget deltar i. Siden jentene fordeler seg over tre års trinn, er det snakk om tre ulike lag med tre ulike trenere. Trenerne har en god del til felles. De er rundt 40 år og er alle pedagoger. Dessuten forteller de at håndball har vært en stor del av deres liv helt siden de var barn, og at nå fører de dette videre ved å trene deres egne døtre og deres lagvenninner. I tillegg til minoritetsjentene og deres klubbtrenere, har også treneren for prosjektet Fargerik Håndball blitt intervjuet.

5.2 Håndball som en del av habitus

"Når vi fikk beskjed om at vi kunne gå på håndball, så visste jeg ikke hva håndball var. Men akkurat der var jo onkelen min, og han har spilt håndball før. Så han viste meg hva håndball var på YouTube, og så sa jeg at det ser jo så gøy ut, så jeg ble med".

Slik forteller en av jentene som ikke er født i Norge hvorfor hun startet på Fargerik Håndball. For henne var håndball en ukjent idrett. I det hele tatt å skulle drive med idrett var utenkelig før hun kom til Norge, fordi det var krig i hjemlandet. Idrettsdeltakelse var derfor ikke del av hennes habitus (Bourdieu 2007). For de aller fleste barn som er født og oppvokst i Norge, er håndball derimot en idrett det er vanskelig å unngå å få et forhold til. Både fordi det er en idrett som ofte går igjen i gymtimer, og fordi det er en av de største jenteidrettene i Norge. På denne måten er håndball ofte en del av norske jenters habitus. Flere av jentene som er født i Norge sier at de startet på Fargerik Håndball fordi de ønsket å lære seg denne idretten. En av de uttrykker det slik:

"Fordi jeg hadde litt lyst å begynne på håndball, og så ville jeg på en måte lære meg det".

Svaret kan tolkes slik at håndball, heller ikke for henne er en del av habitus, selv om hun er født og oppvokst i Norge. Håndball er ikke en del av hennes kulturelle kapital. I følge Bourdieu (1984) tilegner vi oss kulturelle disposisjoner ved å imitere andre mennesker, og denne prosessen starter allerede i tidlig barndom. Menneskene vi omgås mest i barndommen er familiemedlemmer, og hvis de ikke driver med idrett, vil dette heller ikke bli en del av våre handlingsdisposisjoner. Mange lar seg påvirke av aktiviteter og erfaringer i skolen, samt at de får impulser fra venner. Utsagnene ovenfor kan derfor også ses på som eksempler på at det er mulig å utvikle og utvide vår habitus i tråd med de erfaringene vi tar del i.

5.3 Betydninger av kjønns habitus

Datamaterialet viser at det at disse jentene faktisk er *jenter* har vært utfordrende for deres idrettsdeltakelse. På spørsmål om de helst ville vært med på aktiviteter hvor det kun er jenter med, eller hvor det både er gutter og jenter, er minoritetsjentene samstemte om at de foretrekker at det er kun jenter. Det er likevel uenighet blant jentene om det er noe som kan kalles gutteidrett og noe som kan kalles jenteidrett. De yngste jentene synes ikke man kan dele idrettsgrenene inn på den måten, mens de eldste jentene mener det er en klar forskjell. De ser på fotball som en aktivitet som passer best for gutter, og håndball som en aktivitet som passer best for jenter. De diskuterer seg også fram til at bryting og boksing er idretter som passer best for gutter. Dette kan tyde på at de eldste jentene er blitt mer bevisste sitt kjønn og hvordan kjønnsidentitet har betydning for måten de oppfører og beveger seg på (Bourdieu 2000). De antyder at bevegelser og bekleddingen gjør at noe oppfattes som mer maskulint enn

noe annet. Funnet støttes av Walseth (2006) som sier at idrettsaktiviteter som innebærer kroppstaklinger og rop, er uforenlig med synet på feminitet for mange minoritetsjenter.

Flere av jentene nevner også eksempler på at de har flere arbeidsoppgaver hjemme enn det brødrene deres har. De yngste jentene sier det slik:

"Jeg må vaske og rydde etter broren min"

"Jeg må kaste søpla hele tiden"

Når jeg spør de om de må hjelpe til med småsøsken, svarer de alle ja. En av de utdyper det på denne måten:

"Dessuten pleier jeg å vente på lillebroren min, eller hjelpe til slik at han i hvert fall kler på seg fortere, så jeg får dra til skolen".

Jeg spør de videre om de synes de har flere arbeidsoppgaver hjemme enn deres brødre har, noe de svarer bekreftende til. De diskuterer årsaken til at det er sånn:

"Fordi jentene er de som rydder mest"

"Ja, det er faktisk sånn. Det er mest jenter som rydder"

"Fordi guttene vil gå ut og spille fotball og sånt"

Dette kan ses i sammenheng med tidligere studier som hevder at det i mange kulturer stadig forventes mer av kvinnene i familien når det kommer til oppgaver som har med hjemmet å gjøre (De Knop et al. 1995, Lovell 1991). I mange kulturer, særlig den muslimske, forventes det at kvinnene står for husarbeid, matlaging og barnepass. Er det flere småsøsken som skal legges samtidig som middagen skal gjøres klar, blir eldre døtre i familien ofte satt til å hjelpe til (Lovell 1991). En av trenerne sier at hun allerede har erfart at dette kan være en utfordring for noen av jentene, med tanke på oppmøte til trening:

"Det har skjedd at de ikke kan komme på trening fordi de er nødt til å gjøre noe, og da vil de ikke si så mye. Jeg ser også at det er storesøsken som får ansvar når foreldrene må hente de. Brødrene har ikke noe med det der å gjøre, det er søstre".

Dette tyder på at det for noen allerede i 9-11 års alderen, er utfordringer med idrettsdeltakelse knyttet til arbeidsoppgaver i hjemmet. Det er samtidig en utfordring som blir større etter hvert som de når pubertetsalder (NOU 2014). Som treneren her påpeker, er det de eldste døtrene i familiene som blir satt til å passe småsøsken. Dette kan være med på å forklare hvorfor minoritetsjenter sjelden blir værende i idrettsfeltet over lenger tid (Strandbu 2006).

Jentene forteller også at brødrene deres får lov til mer enn det de gjør. De får lov til å være ute lenger og de får bevege seg lenger vekk fra hjemmet enn det jentene gjør. En av jentene sier det slik:

"Han kan være ute lenge. Han kan være ute skikkelig lenge, det kan ikke jeg. Han skjønner kanskje mye mer enn meg"

Jeg spør om hun tror det har med alderen å gjøre, eller om det er fordi han er gutt, og hun svarer slik:

"Jeg tror det er fordi han er gutt, siden jenter bør egentlig ikke være ute skikkelig lenge. Det er mange flere som pleier å kidnappe jenter, enn gutter, fordi gutter er mye sterkere enn jenter".

I følge Bourdieu (2000) lærer vi oss tidlig i oppveksten hva som kjennetegner de ulike kjønnene. Vi lærer hva det vil si å være mann og hva det vil si å være kvinne, og hvilke oppgaver som følger med de ulike kjønnene. Dette kan være forskjellig i ulike kulturer, og er i tråd med forskning (Rosenthal et al. 1996) som diskuterer hvordan enkelte kulturer har klare kjønnsroller og vedlikeholder disse. Mens guttene forventes å tilpasse seg det nye samfunnet slik at de i fremtiden kan forsørge en familie, forventes det at jentene skal ha ansvaret for å videreføre familietradisjonene gjennom oppdragelse av barn. Dette viser hvordan minoritetsforeldrenes kjønnskapital betyr at de er mer beskyttende ovenfor sine døtre enn ovenfor sønnene (De Knop et al. 1995, Lovell 1991).

Et annet aspekt ved kjønns habitus handler om tildekking av deler av kroppen. To av de muslimske jentene i utvalget både viser og forteller at de bruker hijab, men det er likevel ingen av de som sier at de har utfordringer knyttet til den, bortsett fra at det kan være varmt

når de trener. En av de andre jentene sier at hun får lov til å velge selv om hun vil begynne med hijab eller ikke. Hun har foreløpig valgt ikke å bruke det, og forklarer det slik:

"Jeg bestemmer om jeg skal begynne med hijab, og da har jeg sagt at jeg ikke vil gjøre det. Siden da svetter jeg bare mye mer, og blir varmere når jeg springer og sånn".

At denne jenta selv får velge om hun vil begynne med hijab kan ses i sammenheng med foreldrenes akkulturering (Berry & Sam 1997). Foreldrene hennes kom til Norge da de var små barn, og barn velger ofte en integreringsstrategi når de skal akkultureres. Dette begrunnes med at barn gjerne har mindre behov for å bevare tradisjonelle verdier (Phinney 1990). Disse utvikler det Berry & Sam (1997) kaller en tokulturell identitet, hvor de både tilpasser seg det nye samfunnet, samtidig som de beholder egen etnisk identitet. Foreldrene til de to jentene som bruker hijab kom først til landet da de var i starten av 20-årene, noe deres holdninger ser ut til å bære preg av. Hvilken tilpasningsstrategi man velger kan nettopp komme til uttrykk gjennom holdninger, og det kan derfor være grunn til å tro at disse foreldrene har valgt en strategi hvor bevaring av egen kultur er i større fokus (Berry & Sam 1997).

Trenerne uttaler seg også om bruken av hijab, og forteller at de har ulike erfaringer knyttet til dette. En av trenerne sier det slik:

"Jeg har ei som spiller med hijab og det er ingen som noen gang har nevnt den. Det har vært den mest naturlige ting i verden. Jeg har ikke hørt en kommentar eller et spørsmål eller noe".

En annen trener forteller om ei jente som ikke brukte hijab da hun startet med å spille håndball, men som fortalte laget at hun ville begynne med hijab i ferien. Hun var en av de mest ivrige jentene på trening og kamp, men etter sommerferien endret det seg. Det gikk flere måneder før de så henne på trening, og da hun endelig dukket opp var det som om hun var blitt en helt annen jente. Den ivrige jenta før sommerferien var byttet ut med ei usikker, forsiktig jente. Hun lå nå langt bak de andre jentene i ferdighetsnivå, noe som kanskje var med på å skape usikkerheten. Treneren undret seg likevel på om det at hun hadde startet med hijab også hadde endret henne og gjort henne mer usikker. Treneren sier det slik:

"På siste tirsdagstrening så kom hun og spurte "kommer det gutter hit?" Så sier jeg nei, det kommer ikke gutter hit. Her er det bare vi i dag. Det går noen utenfor vinduene, men ikke her

inne. Da ville hun ta av seg hijaben. Så da tok hun den av, og hun ble litt friere i bevegelsene (...) Men med en gang hun har den på så er det liksom som en helt annen rolle... jeg har aldri sett det før".

Det er særlig to aspekter ved denne historien som er interessant. For det første er grunnleggende ferdigheter innen en idrettsgren, som poengtert tidligere, en form for fysisk kapital innen idrettsfeltet (Hertting & Karlefors 2016). Da jenta ble borte fra trening i flere måneder, gikk hun glipp av dyrebar trening, mens resten av jentene lærte seg nye ferdigheter. Dette kan tyde på at hun ble usikker fordi hun ikke mestret de gjeldende ferdighetene i feltet (Bourdieu og Waquant 1993). En annen grunn kan være at hun hadde begynt å bruke hijab. Hun kan ha følt at hun ikke lenger delte de kulturelle kodene som var gjeldende i laget. Ikke nødvendigvis fordi hun bar et hodeplagg, men fordi det følger noen kulturelle og religiøse retningslinjer med det å bære et slikt plagg (Walseth 2006). Vi ser her hvordan hun møter sine utfordringer når hun både skal tilpasse seg sine foreldres og majoritetsamfunnets krav og kultur (Torgersen 2005).

5.4 Betydninger av fysisk kapital

Minoritetsjentene nevner alle håndballtekniske ferdigheter når de blir spurt hva som kan være vanskelig når de har lyst til å spille håndball. Det er tydelig at det spiller en viktig rolle for de at de behersker de grunnleggende ferdighetene som skal til. Dette tyder på at å ha tilstrekkelig fysisk kapital er en viktig del av håndballfeltets symbolske kapital, for å få anerkjennelse i feltet (Bourdieu & Waquant 1993). Dette kan også ses i sammenheng med at norske barn ofte starter tidligere med idrett enn minoritetsbarn (Strandbu 2006), og at minoritetsbarna av den grunn føler at de må innhente noe av det tapte.

5.5 Betydninger av økonomisk kapital

"Det første samtlige spurte om da jeg sa at målet er at dere skal begynne på ordentlig håndball, og at dere skal spille på lag med de i klassene deres, var "Hva koster det?", "Koster det penger?", "Må mamma og pappa betale?"".

Dette utsagnet kommer fra treneren for Fargerik Håndball. Hun forteller at hun har arbeidet hardt for å få inkludert minoritetsjenter som har vært med på gratistilbudet Fargerik Håndball, over i den lokale klubben. Hun ønsket ikke at den økonomiske situasjonen skulle være det som satte en stopper for deltakelse, men innrømmer at det for mange er nettopp der utfordringen ligger. I følge Strandbu (2006) er dårligere økonomi og andre økonomiske prioriteringer blant minoritetsfamilier, blant de viktigste grunnene til at minoritetsjenter er underrepresentert i idretten.

Blant jentene i utvalget er det bare en som bekrefter at hun har foreldre som begge er i arbeid. For de andre er situasjonen slik at det kun er en av foreldrene eller ingen som er i jobb. Jentene forteller også at familiene deres består av mellom 6 og 9 medlemmer. Dette tyder på en situasjon i tråd med tidligere forskning (Blom 1998), som viser at minoritetsfamilier i gjennomsnitt har flere barn enn majoritetsfamilier, og at de ofte lever kun på en inntekt. Dette gir indikasjoner på at de fleste av barna i utvalget kommer fra familier som har en lavere inntekt enn befolkningen ellers.

Minoritetsjentene gav under intervjuene tydelig uttrykk for at de ikke liker å snakke om familiens økonomi og vanskeligheter knyttet til den. For noen av de ser det ut som at familiens økonomiske situasjon heller ikke oppleves som noen utfordring. For andre viser intervjuene at det ikke alltid er like lett. En av jentene nevner blant annet hvor viktig det er at Fargerik Håndball er gratis, og hun fremhever dette som noe av det som er bra ved å bo i Norge:

"Det er fint her. Og det er mange snille folk. Og det er gratis å være med på Fargerik Håndball".

Andre innrømmer at det kan være dyrt for familien at de vil drive med idrett. To av jentene uttrykker sin bekymring på denne måten:

"Mamma sier at det noen ganger er litt dyrt å få betalt for både meg og storesøstera mi. Det er 2000 hvert år".

"Noen ganger, så sier mamma, du kan ikke være med på håndball så lenge. Jeg tror sånn to år, jeg vet ikke helt..."

En fjerde jente innrømmer at hun har betalt for deltakelsen med sine egne penger:

"Ja, mamma sa at det kostet masse. Men da tok jeg bare og henta tusenlappen min, så da sa hun ja".

Hun forteller utdypende om at dette er opptjente lommepenger og penger hun har fått i bursdagsgave, og at det egentlig var onkelen hennes som gjorde det mulig for henne å spille håndball enda et år. Han har bodd lenger tid i Norge og har selv prøvd seg på håndballbanen. Det var han som introduserte henne for håndball, og nå var han så ivrig etter at hun skulle fortsette, at han kjøpte det hun egentlig sparte pengene sine til, en sykkel. Ved at han kjøpte sykkel til henne, kunne hun bruke pengene sine på håndballdeltakelse. Jenta sier at hun ikke tror at hun kommer til å fortsette med å spille klubbhåndball utover dette året. Hun sier at hun ikke lenger vil bruke sine egne penger på det. Da vil hun heller nøyes med å være med på Fargerik Håndball, som er gratis.

Materialet viser, i tråd med tidligere forskning, at det kan være økonomiske utfordringer for familiene i å få betalt for barnas idrettsaktiviteter (Strandbu 2006), men at det også kan handle om andre økonomiske prioriteringer blant minoritetsforeldre. En av utfordringene som nevnes, både av trenerne og minoritetsjentene, er at foreldrene ofte har problemer med å stille som sjåfører til kamper og andre aktiviteter. Nesten samtlige av jentene sier at de har opplevd at foreldrene ikke har hatt mulighet til å kjøre dem til kamp. Jentene presenterer utfordringen på ulike måter, og med ulike løsninger:

"Noen ganger kan jeg ikke dra, eller jeg kan ikke sitte på til pappa fordi at han skal på jobb, og da må jeg noen ganger sitte på enten til treneren eller så kan jeg ikke dra på kamp".

"Noen ganger så bruker jeg å ta buss til kamp fordi pappa har glemt når jeg skulle ha håndball".

"Ikke alltid, men noen ganger er det litt problem når pappa og mamma er på jobb, så må jeg dra til en av venninnene mine som også går på håndball. Og da blir jeg med henne og kjører med bil dit".

Disse utsagnene kan tyde på at minoritetsforeldre ikke har de samme mulighetene, men heller ikke de samme tradisjonene i forhold til å prioritere barnas fritidsaktiviteter. Fordi de selv ikke har drevet med idrett, har de gjerne liten forståelse for de unges idrettsdeltakelse (Strandbu 2006). Det kan også være, som Macdonald et al. (2005) hevder, at det på dette punktet kan ses forskjell på de ulike sosioøkonomiske gruppene. Mens middelklasseforeldre ser det som en naturlig del av de hverdagslige rutinene å kjøre barna til og fra trening og kamp, blir det prioritert annerledes i arbeiderklassen. Det kan også vise til mangel på økonomisk kapital ved at foreldrene enten ikke har bil, eller er nødt til å arbeide i helger. De fleste av jentene forteller også at de har småsøsken, noe som kan gjøre kjøring til og fra kamp vanskelig. Jentene uttrykker at de på ulike måter finner andre løsninger for å komme seg til kamp, blant annet ved å sitte på til treneren eller lagvenninner. Dette viser at de er avhengig av en viss mengde sosial kapital for å kunne bli med på kamp (Bourdieu 1986).

5.6 Betydninger av kulturell kapital

Kultur og religion er en del av jentenes kulturelle kapital, og har av flere blitt nevnt som noen av årsakene til minoritetsjenters lave idrettsdeltakelse (Lovell 1991, De Knop et al. 1996, Pfister 2000, Walseth & Fasting 2004). Blant annet viser materialet at mangelen på kulturell kapital, i form av en manglende forståelse for de kulturelle kodene i idrettsfeltet, ofte kan gå utover jentenes idrettsdeltakelse. Jeg vil i det videre sette søkelys på noen slike aspekter.

De fleste av jentene hevder at deres foreldre hverken har vært eller er aktive innen idrett. En av jentene forteller om en far som har drevet med boksing, men ellers er gåturer med venner og venninner det nærmeste jentene kan komme eksempler på at deres foreldre er fysisk aktive. Jentene sier dessuten at det var en lang prosess for å få foreldrene til å gå med på at de kunne starte med håndball. For flere av jentene har det også tilhørt sjeldenhetene at foreldrene har sett på kamper. Det er tydelig at det betyr mye for de å ha foreldrene på tribunen, og de eldste jentene diskuterer det slik:

"Jeg synes det er mye bedre når pappa kommer og ser på kampene, fordi da blir jeg..."

"Stolt?"

"Glad?"

"Ja, og da skyter jeg mer og da får jeg mer mål. Som en gang, da han var med meg, da scoret jeg tre mål, bare fordi jeg så at han var der".

"Hver gang jeg skal skyte, så ser jeg om pappa er der eller ikke".

Jeg spør jentene hva grunnen er til at foreldrene ikke alltid er tilstede på kamper, og en av de svarer:

"De må passe på familien, og så må de lage mat og så vet ikke pappa alltid hvor det er".

Trenerne nevner flere aspekter ved foreldrenes manglende engasjement. En gjentakende utfordring er at det er vanskelig å komme i kontakt med minoritetsforeldrene. En av trenerne beskriver det slik:

"Faren var veldig på da hun begynte, var med på den første cupen og snakket med andre foreldre. Men så var han bort, og etter det har vi ikke sett han".

En annen trener påpeker at minoritetsforeldrene også møter sjeldnere på foreldremøter og andre tilstelninger, enn hva hun opplever at majoritetsforeldre gjør:

"Ja, det er jo det at de ikke følger opp den informasjonen de får. Vi har en kanal der infoen går, og de blir gjort oppmerksomme på det. Men noen av de har aldri vært på foreldremøte".

Foreldrenes manglende oppmøte på møter, kamper og andre tilstelninger, kan ses på som flere eksempler på at minoritetsforeldre har en annen prioritering enn mange norske foreldre. De ser ikke på idrettsaktiviteter som en viktig del av barnas oppdragelse og oppvekst, slik mange norske foreldre gjør (Strandbu 2006). I tillegg kan det, som datamaterialet antyder, være en utfordring med arbeidstider og flere barn som de skal ta hånd om. Det kan også tolkes som om at idrettsaktiviteter ikke er en del av foreldrenes habitus og blant de kulturelle kodene de har med seg fra hjemlandet (Bourdieu 1978). Foreldre spiller en svært viktig rolle som formidlere av hvilke kulturelle verdier som er de viktige (Strandbu 2006). For disse barna er det ofte slik at i stedet for at det er foreldrene som bringer den kulturelle arven videre til barna, er det barna som må informere foreldrene om hvilke muligheter for fysisk aktivitet som finnes, og alt det positive det kan gi dem.

Også når det gjelder dugnadsarbeid forteller trenerne at minoritetsforeldrene er dårligere representert enn de norske foreldrene. Dessuten mangler de en forståelse av hva den norske dugnadskulturen innebærer. For en av jentene har kravet om dugnadsarbeid faktisk betydd en foreløpig slutt på hennes håndballkarriere. Hun forklarer i intervjuet hvorfor hun ikke lenger får lov til å spille håndball, og sier det slik:

"Mamma har ikke tid til å være pølseselger".

Morens manglende dugnadsinnsats betydde til sist at datteren ikke fikk være med lenger. Moren, som var eneforsørger, hadde ikke tid til å stille på dugnad og valgte i stedet å ta datteren ut av laget. For treneren opplevdes dette som et voldsomt dilemma. Hun påpeker at hun prøvde å gjøre alt som var mulig for å imøtekomme moren, slik at datteren skulle kunne fortsette. Samtidig var hun nødt til å følge klubbens reglement, hvor det forventes at foreldre skal bidra til fellesskapet. Alle trenerne hevdet flere ganger i løpet av intervjuene at de opplevde dette som vanskelig. En av trenerne forteller om ei jente som kom fra Øst-Europa, og som hadde vært med på flere treninger og kamper, og klarte seg veldig bra. Problemet lå i å få foreldrene til å forstå viktigheten med dugnadsarbeid og hvordan den norske idrettsorganiseringen fungerer. Da de ble konfrontert med dette, ble moren fryktelig sint. Treneren refererer dette slik:

"Dere oppfører dere som om det er en verdensliga, sa hun. Alt hun ville var å spille håndball, og det her, er jo ikke å spille håndball".

I følge treneren spilte jenta bare en kamp etter denne samtalen. Etter kampen kom hun og kakket på bilvinduet til treneren for å levere tilbake spillerdrakta. Treneren beskriver denne episoden slik:

"Det var hjerteskjærende altså. Det var grusomt".

Strandbu (2006) sine studier viser også at den lave idrettsdeltakelsen blant minoritetsjenter, blant annet er begrunnet i at foreldrene er fremmede for den norske idrettskulturen. Foreldre med innvandrerbakgrunn har i følge Strandbu (2006) dårligere forståelse for driften av et idrettslag enn foreldre med norsk bakgrunn. Hun forklarer det med at idretten er så inngrodd i oss nordmenn at vi tar det for gitt at alle kjenner til hvordan frivilligheten fungerer.

Foreldrene trenger derfor ofte en god forklaring på hvorfor frivillighet er viktig. De må få vite at trenere og andre ledere sjelden er lønnet og at driften av idrettslaget derfor er avhengig av foreldres frivillige innsats (Strandbu 2006).

Som eksemplene har illustrert, har den lave deltakelsen blant minoritetsforeldre vist seg blant annet ved manglende kjøring til og fra kamp, ikke deltakelse på foreldremøter, sosiale arrangementer og dugnader. Valg av tilpasningsstrategi kommer til uttrykk blant annet gjennom grad av deltakelse og samfunnsengasjement (Berry & Sam 1997), og slik indikerer ikke dette kun mangel på kulturelle koder og en annen prioritering. Det vitner også om foreldre som har valgt en tilpasningsstrategi som skiller seg fra deres døtres ved at de holder mer fast i sin opprinnelige kultur, enn hva døtrene gjør. Phinney (1990) poengterer at barn og ungdom ofte er mindre opptatt av å bevare tradisjonelle verdier enn sine foreldre, og at de derfor er lettere å integrere enn foreldrene.

Utfordringer knyttet til den kulturelle kapitalen avspeiles også i hvor godt minoritetsjentene er forberedt til trening og kamp. Trenerne har blant annet erfart at det er flere av jentene som har møtt på kamp uten å ha spist tilstrekkelig i forkant. En av trenerne sier at det virker som om de har lite kunnskap om hvilken betydning det har at de får i seg nok og riktig mat:

"Nei, kanskje litt i forhold til mat. At de har tilstrekkelig med energi. Spesielt på tidlige kamper. De kan spørre om de kan spise i pausen, og så kommer den ene faren ned i pausen med pølse i brød og ei vaffel. I pausen! Og det er litt sånn, for da har de ikke spist ordentlig frokost før kamp (...) Men jeg har snakket med laget mitt om det. Så jeg håper jentene tar litt ansvar for det selv, hjemme, når det ikke blir fulgt opp av foreldrene".

Dette vitner om at minoritetsforeldre ikke følger opp barna på samme måte som norske foreldre. Ikke fordi de er dårligere foreldre, men fordi de ikke har den kunnskapen som skal til når det gjelder trening og ernæring. Den manglende oppfølgingen viser seg også på trening, i at minoritetsjentene til stadighet møter opp uten å ha med innesko. Trenerne forteller at det stadig er noen som løper barfot eller i strømpene, og at dette alltid er minoritetsjenter. Når det er kamp, er skoene imidlertid alltid med. Problemet, i følge trenerne, er at de glemmer sko altfor ofte, og de antyder at dette kan skyldes at flere søsken deler på skoene, eller at det er en manglende oppfølging hjemmefra. Mangelen på sko kan på den bakgrunn ses på som et symbol på den manglende kulturelle kapitalen blant minoritetsjentenes foreldre. Det kan også

være et resultat av mindre materielle ressurser, om det er slik at de må dele på skoene med andre søsken (Bourdieu 1986).

Som et siste eksempel på mangel på kulturell kapital, viser materialet en utfordring med deltakelse på overnattingscup. En av de muslimske jentene hadde blitt nektet deltakelse, og det var tydelig under intervjuet at hun ikke likte å snakke om det. Det eneste hun ville fortelle var at hun ikke fikk delta fordi moren bekymret seg, og at hun var lei seg for at hun ikke fikk lov til å være med. Trenerne forteller at flere av minoritetsforeldrene syntes jentene, gjennom dette, ville bli for lenge borte. Oftest var det snakk om litt over et døgn, med én overnatting. Dette tyder på at strengere regler i forhold til overnatting borte, kan ha en begrensende effekt på minoritetsjenters idrettsdeltakelse (Strandbu 2006). En annen forklaring kan være at foreldrene var bekymret for barna sine, fordi de opplever idretten som en ukjent og utrygg arena (Berry 1997). I følge Berry (1997) skapes denne utryggheten av foreldrenes kulturelle avstand og forventninger til den norske kulturen. Det viser at det ikke nødvendigvis er religion som er utfordringen (Walseth 2006). En annen utfordring som nevnes er at foreldrene ikke kjenner personene som barna blir overlatt til (Kulturdepartementet 2011-12). Det tyder på at foreldrene ikke har kommet like langt i sin akkulturasjonsprosess som barna har. Dermed finner de langt flere situasjoner og settinger skremmende og utrygge enn det barna gjør (Berry 1997). At barna skal bli like frie som norske ungdommer, er en bekymring som ofte er stor blant innvandrerforeldre (Strandbu 2006).

I materialet finnes det også et eksempel på en jente som ikke fikk delta på overnattingscup på grunn av religion. Hun hadde fortalt dette åpent til treneren, som gjenforteller det slik:

"Hun kunne ikke bli med fordi pappa hadde sagt at hun ikke fikk være med å ligge over, fordi det var gutter der og ingen voksne fra deres religion. Bortecup fikk hun aldri lov til å være med på, men hun kunne få være med på cupene her i byen. Det sa hun ganske klart i fra om, at sånn var bare religionen."

I dette tilfellet synes det klart at religionen spiller en viktig rolle. Det kan virke som jenta blir holdt vekk fra deler av den nye kulturen som foreldrene ikke synes er passende (Pfister 2000). Foreldrene synes i dette tilfellet å ha valgt en akkulturasjonsstrategi som minner mer om separasjon enn integrasjon, noe som kommer til uttrykk i familiens holdninger og grad av deltakelse (Berry & Sam 1997). Det at jenta får lov til å delta på idrettsaktiviteter så lenge det

ikke innebærer overnatting, kan tyde på at islam som religion ikke i utgangspunktet er negativ til at kvinner skal drive med idrett, men at det er måten idretten i vesten er organisert på, som kommer i konflikt med påbud i islam (Walseth 1998).

5.7 Betydninger av sosial kapital

Jentene forteller at venner har hatt ulik betydning for at de startet å spille håndball. De som opplevde at deres skole og klasse var sterkt representert på laget, hevder at de kunne startet alene. Dette kan tyde på at de hadde en trygghet i at de kjente mange på laget fra før (Seippel 2001). To av jentene fant en trygghet i at de startet sammen, for på det laget var det flest elever som de ikke kjente. Den ene jenta innrømmer at det hadde vært vanskelig å starte med håndball om hun skulle gjort det alene. Kun en av jentene sier at hun hadde venner som spilte håndball fra før, og at dette hadde stor betydning for henne:

"Jeg hadde ei venninne der fra før av. Så ble jeg kjent med de andre på laget".

Som dette tilfellet viser, blir man ofte introdusert for idrett gjennom venner som selv driver med det (Walseth 2006). Den sosiale kapitalen kan av den grunn være avgjørende for om man starter i et idrettslag. Datamaterialet viser også at mangel på sosial kapital kan bety at det blir vanskelig å fortsette med å spille håndball. En av jentene fikk en kort karriere på håndballaget, og treneren forteller om det som skjedde slik:

"Hun var bare med på et par treninger i fjor, og så møtte hun opp på en kamp uten treningsklær og skulle være med å spille i vanlig klær og ikke innesko... Så hun ble stående på sidelinja sammen med oss. Og etter den gangen har hun ikke kommet tilbake".

Det som skiller denne jenta fra resten av utvalget, er at hun ikke kjente noen på laget fra før. Hennes klasse og skole var, i følge treneren, dårlig representert på laget. Dette kan ses på som et eksempel på hvor viktig den sosiale kapitalen er, ikke bare for å komme seg inn i feltet, men også for å bli værende (Bourdieu 1986).

6. Muligheter i møte med idrettsfeltet

I denne delen vil jeg beskrive mulighetene minoritetsjentene stilles ovenfor når de ønsker å drive med organisert idrett. Jeg vil først diskutere hvilken rolle Fargerik Håndball har for å integrere flere minoritetsjenter til håndball. Deretter presenteres klubbens og trenernes tilrettelegging av muligheter, basert på utfordringene de har opplevd at minoritetsjentene står ovenfor.

6.1 Fargerik Håndball som inkluderingsmulighet

Alle jentene forteller at den ukentlige treninga med Fargerik Håndball var og er noe de gleder seg til. Flere av jentene nevner dessuten utenomsportslige aktiviteter som positive ved det å være med på Fargerik Håndball. For eksempel blir en sommeravslutning de hadde på en pizzarestaurant nevnt av flere, og jentene diskuterer at de synes det er fint at de får utstyr og mulighet til å delta på sosiale aktiviteter. Også trenerne forteller i intervjuene at de har positive inntrykk av Fargerik Håndball. De mener at inkluderingsprosjektet er helt avgjørende for at de i det hele tatt har minoritetsjenter på sine lag i klubben. En av trenerne begrunner dette med at foreldrene ellers ikke ville visst hvordan de skulle få inn jentene i idrettslaget:

"Jeg vet ikke. Kanskje usikkerhet, kanskje det å ikke helt vite hvordan håndballklubber fungerer. Sånn, hva det vil kreve. Foreldrene er usikker på hva det vil koste (...) For at jeg tror det kan være ganske store utfordringer i hverdagen for mange av de familiene der..."

Trenerne peker på at Fargerik Håndball er et viktig tiltak for minoritetsjentene, ikke bare for at de skal lære å spille håndball, men også på andre områder:

"Jeg synes at det er så flott at de får gjøre noe sammen, får røre på seg, og at de synes det er artig å være med på en idrett som liksom er litt norsk (...) At vi har et lag og et samhold, og det her med å føle seg inkludert blant flere. De vokser så mye på det. Det handler ikke om håndballen i det hele tatt. Det handler om personlighetsutvikling. Ja, det er på en måte der de vokser. Det er så mye annet de lærer på håndballen, enn akkurat det å kaste ball. Og det er på en måte det jeg synes er det viktigste med det, at de får det og trua på seg selv, og at de kan hvis de vil".

Som treneren her er inne på, gir deltakelse i prosjekter som Fargerik Håndball mye mer enn bare fysisk aktivitet. Hun viser hvordan organisasjoner og foreninger er med på å skape forståelse, og at de skaper et felles rom hvor det deles normer og verdier, og hvor man lærer om hverandres ulikheter (Mikkelsen 2003). Hun antyder hvordan jentene tar disse lærdommene med seg til andre felt, og hvordan det videre får betydning for deres muligheter til kulturell integrasjon i samfunnet. Dette er også i tråd med Kulturdepartementets mål, hvor idretten ikke bare skal være et sted for å drive en aktivitet, men også for å utvikle gode holdninger hos mennesker (NOU 2014). Deltakelse i Fargerik Håndball er også med på å utvikle og utvide minoritetsjentenes habitus ved at de presenteres for idrettsaktiviteter og blir glad i å trene. Selv om deltakelsen ikke alltid fører til øyeblikkelig integrasjon ved at jentene starter å spille for en klubb, kan det ses på som positivt på lang sikt. Ved at idrett blir en del av jentenes habitus, vil de kunne føre dette videre til neste generasjon, og slik kan man argumentere for at deltakelsen i prosjekter som Fargerik Håndball, har en integrerende effekt.

Et av de utenomsporslige utbyttene minoritetsjentene opplever med å være en del av Fargerik Håndball, er at de blir kjent med andre jenter og får et samhold innad i gruppa. Treneren for Fargerik Håndball hevder at jentene er stolte over at de har noe som de andre ikke får være med på. Hun forteller at de pleier å sitte utenfor gymsalen og spise nisten sin før treningen skal starte, og at det da går andre elever forbi som lurer på hvorfor de sitter der, og om de kan få være med på treningen. Jentene er snare med å svare at dette kun er noe *de* får lov å være med på, at det er *deres* treningstid, forteller treneren. Dette viser at å drive med en idrett ofte innebærer tilhørighet til et fellesskap som har betydning langt utover selve aktivitetene på idrettsarenaen (Engström 2000). Jentene opparbeider seg sosial kapital som de kan dra nytte av, blant annet når de ønsker seg inn i håndballklubben.

Sett i lys av Bourdieus praksisteori (1986, 2005) og tidligere forskning som sier at minoritetsjenter i mindre grad enn andre deltar i organisert idrett (Strandbu og Bakken 2007, Fasting 2008, Seippel, Strandbu og Sletten 2011), var det interessant å spørre jentene hva de lærer på Fargerik Håndball. Dette for å finne ut om de tilegner seg noen former for kapital ved deltakelsen, og om det vil gjøre det lettere for dem å både komme seg inn og lykkes i idrettsfeltet. De yngste diskuterer hva de lærer på Fargerik Håndball, på denne måten:

"Sura, og hvordan man kaster håndballen ordentlig. Og hvordan man tar i mot..."

"Samarbeid, fordi vi holder på å leke sånn samarbeidsleker veldig masse. Der vi må samarbeide for å klare å vinne".

"Hvordan jeg skal stå når jeg skal skyte håndballen og hvordan jeg skal ta den i mot. Og hvordan man gjør lagarbeid. Jeg lærer også litt om å ha det gøy. Og så blir jeg kjent med andre, som jeg ikke hadde kjent før".

"Vi har lært oss å spille kamper og sentre og stusse. Det er vanskelig synes jeg".

"Egentlig, på Fargerik Håndball, så øver vi på å bli flinke sånn at vi kan gå på (klubbnavnet). Sånn at vi kan spille ordentlige kamper og sånt".

Som utsagnene viser, er det den fysiske kapitalen i form av håndballtekniske ferdigheter, som er det de fleste nevner. Dette kan ses i sammenheng med hvordan tilegnelse og kroppsliggjøring av idrettsferdigheter krever at man gjentar øvelsene. Grunnferdighetene vil etter hvert være innøvd, slik at man ikke lenger trenger å være så bevisst på de ulike bevegelsene (Strandbu 2006). Man vet hvilket ben som skal stå foran det andre når man skal kaste ballen, og man vet hvordan hendene og fingrene bør plasseres når man mottar ballen, for å unngå å få den på nesa. Slik blir bevegelsene en del av jentenes "ryggmargsviten", deres habitus, og utenfor bevissthetens grep (Wilken 2011). I tillegg til håndballtekniske ferdigheter nevner jentene samspill og sosial kapital som gevinster ved å delta i Fargerik Håndball.

En indikasjon på hva prosjektet Fargerik Håndball faktisk bidrar til, påpekes av en av trenerne. Hun forteller at hun opplevde å få seks nye spillere til denne sesongen. Dette var alle norske jenter, hvor ingen hadde spilt håndball før. Hun sier at det har vært mye mer utfordrende å få disse inkludert i laget og spillet enn det var med jentene fra Fargerik Håndball. Hun forteller videre:

"Det jeg har måtte gjort denne sesongen er at jeg har differensiert på trening. Og det gjorde jeg ikke med de fra Fargerik Håndball. Der kjørte vi samme opplegget for alle. Men for å ivareta de som er helt nye på håndballbanen i høst, så er jeg nødt til å få inn grunnferdigheter".

Dette er et interessant funn, da det tidligere er blitt nevnt at håndball, eller idrett generelt, er en del av mange norske jenters habitus, fordi de vokser opp med idretten rundt seg og ofte har

foreldre som selv har drevet med idrett. På den bakgrunn skulle man tro at de norske jentene skulle ha lettere for å tilegne seg håndballtekniske ferdigheter enn minoritetsjenter. Det er derfor viktig å se dette i lys av Hertting og Karlefors (2016) som hevder at jo mer erfaring man har, jo lettere er det å bli akseptert i feltet. Det at minoritetsjentene har fått erfaring ved å lære seg de mest grunnleggende ferdighetene, gjør at lagets opprinnelige spillere og trenere har lettere for å inkludere dem i spillet og miljøet, enn de har når det kommer nye spillere som ikke har prøvd å spille håndball før (Hertting & Karlefors 2016). Likevel minnes minoritetsjentene de første ukene på klubblaget som en tid preget av nervøsitet og usikkerhet:

"Jeg tror jeg husker at vi var redd og nervøs og sånn".

"Ja, for de kan litt mer enn oss. Og så tenkte vi sånn, hva skal de gjøre nå?"

"Vi var sikkert redd for å feile eller noe sånt".

Alle jentene er enige om at det hadde vært vanskeligere å starte med klubbhåndball om de ikke først hadde vært med på Fargerik Håndball. De poengterer likevel, at den største forskjellen mellom å være med på Fargerik Håndball og spille klubbhåndball, har vært at det har blitt mer alvor nå som de har startet i klubb. De uttrykker dette på ulike måter:

"På Fargerik Håndball så pleier vi å ha vanlige leker, ikke bare håndball. Og vi har aldri bare vanlige leker på (klubbnavnets) håndballtreninger".

"I (klubbnavnet) så spiller vi kamper mot andre steder, og så trener vi jo litt mere. Og ja, så gjør vi litt vanskeligere ting".

Dette er noe trenerne også har merket seg. De sier at minoritetsjentene ofte kommer med forslag til øvelser og hva de skal trene på, og at disse øvelsene gjerne er forbundet med lek. Dette viser at jentene har hatt en større medbestemmelse i treningene på Fargerik Håndball enn de får på klubbtrening. Selv om flere av minoritetsjentene i intervjuene fremhever at det er mindre lek og mer alvor på klubblaget, er det ikke noe som tyder på at det er noe de synes er negativt. Dette står i kontrast til tidligere forskning som har funnet at ungdom ofte velger bort idrett i regi av idrettslag blant annet fordi idretten blir for seriøs (Walseth 2011).

6.2 Klubbens og trenernes tilrettelegging av muligheter

Selv om håndball er en relativt billig idrett å drive med, sammenlignet med mange andre idretter, forteller trenerne at jentene som kommer fra Fargerik Håndball slipper å betale treningsavgift det første året de spiller i klubben. Dette gjør de for å sikre seg at det ikke er økonomien som setter en stopper for barnas deltakelse. Trenerne tror flere av minoritetsjentene hadde blitt nektet deltakelse hjemmefra om de hadde måtte betale, og de er heller ikke sikre på om alle fortsetter når de må betale treningsavgift. En av de uttrykker det slik:

"Da vi la ut ny info om reisecup i år, var det allerede spørsmål fra to storesøsken om hvor mye det vil koste. Så de er litt opptatt av pengene. Det forstår vi jo. (...) Det skal ikke stå på pengene. Jeg synes det er trist hvis det skal skje. Så det ordner vi med lagskassen".

Flere av trenerne fokuserer på at økonomien ikke skal holde noen utenfor. Dette er en strategi de har lagt opp til på et generelt grunnlag, og ikke på grunn av minoritetsjentene. Holdningen i klubben, er at om aktiviteter kan gjøres gratis eller i hvert fall så billig som mulig, høyner det muligheten for at ingen faller fra. Dette er tegn på at både klubben og trenerne ikke ønsker å ekskludere noen fra sine aktiviteter på grunn av økonomi. De er bevisst på at en høy treningsavgift og andre utgifter vil føre til at ikke alle får mulighet til å delta (Strandbu & Bakken 2007, Hovden et al. 2015). Både jentene og trenerne sier at Fargerik Håndball er en viktig inngangsdør til det organiserte idrettsfeltet for jentene, ved at de slipper å betale treningsavgift det første året. Flere av jentene innrømmer i intervjuene at det kan være vanskelig for familiene å betale slike aktiviteter, særlig om de er flere søsken som gjerne vil delta. Det er mye som tyder på at de ikke hadde vært med om de skulle ha betalt. Det betyr at de ville blitt holdt utenfor idrettsfeltet, fordi de mangler den grunnleggende økonomiske kapital man trenger for å komme seg inn i feltet (Hovden et al. 2015). Utfordringen ser ut til å ligge i og få alle til å fortsette etter at "gratisåret" er omme.

Trenerne forsøker så godt de kan å tilrettelegge for at minoritetsjentene skal kunne delta på trening og i kamp. Å få foreldrene deres til å stille med transport til og fra kamp, er som nevnt en utfordring, noe både trenerne og jentene selv tar opp. Flere av trenerne sier at dette oftest blir løst ved at de selv fyller opp bilene sine når det skal kjøres til kamp og andre aktiviteter. En av de uttrykker det slik:

"De kjører ikke når vi har bortekamp. Jeg har bestandig full bil. Og da tar jeg som regel med meg de fra Fargerik Håndball. Så det er jo en greie. Jeg avtaler møtepunkt og henter dem. Sier at de må være der da og da, og sånne ting. Vi sender hverandre meldinger. Så jeg kommuniserer direkte med jentene, ikke foreldrene."

Treneren for Fargerik Håndball forteller at hun hadde mye kontakt med foreldrene da døtrene skulle starte med håndball. Treneren forteller om en diskusjon hun hadde med en av fedrene:

"Han sa at hun kunne få være med på treningene, for de var på skolen, men ikke kampene for de hadde ikke ork eller mulighet til å kjøre ned til Nidarøhallen på kamper. Da sa jeg "Ja, men hun kan få sitte på med noen", og da gikk det greit".

Flere trenere beskriver hvordan de arbeidet for å få minoritetsjentene integrert i de ulike lagene. Mange måtte hentes hjemme, støttes på trening og så kjøres hjem igjen. De hevder at det var flere grunner til at de stilte opp på denne måten. For det første tenkte de at det var en trygghet for foreldrene at de visste hvem de var. For det andre visste de at mange av dem ikke hadde bil. I tillegg var de klar over at flere har grenser for hvor langt unna hjemmet de kan gå og at de ikke får lov til å gå alene ute på kvelden. Dette illustrerer hvordan innsatsen til én enkelt person kan dekke opp for opptil flere utfordringer minoritetsjenter og deres foreldre opplever med idrettslige aktiviteter. Det viser også hvor viktig det er å ha engasjerte trenere og ildsjeler i idretten. Flere studier viser at ulike praksiser ofte er nødvendige for å få til en vellykket integrering av minoritetsjenter i idretten (Strandbu 2006, Pfister 2000).

Trenerne har også sørget for at minoritetsjentene skal kunne møte på trening med sko og annet utstyr. Hver måned går treneren for Fargerik Håndball gjennom kassen med gjenglemte ting i den lokale hallen. Her har hun ordnet en avtale med ansvarlige om at hun kan komme dagen før den blir tømt og plukke med seg klær. Hun tar det med hjem og vasker det, før hun gir det videre ut til jenter som trenger det. I tillegg har hun skaffet utstyr fra norske foreldre med barn i klubben. Hun forteller hva hun har gjort for dem på denne måten:

"De kommer i sjeroksene og klærne de har på seg på skolen. Enda jeg presiserte at de skulle ha med innesko og ei vannflaske. Og det er liksom : Har ikke innesko, glemte de, vet ikke hvor de er. Og så blir treningen så amputert (...) Og da begynte jeg å tenke på at vi måtte få inn noe klær og sko fra de andre lagene i håndballen (...) Det var kjemperespons. Folk kom med

treningssko og treningsklær som var for små (...) De ble kjempeglad. For det var jo slik at hun ene hadde sko i størrelse 42, som hun hadde fått låne av pappa. Hun brukte jo størrelse 35. Og noen som hadde størrelse 32 i skoene, de var jo alt for små. Hun skulle ha størrelse 36".

En annen måte som viser hvor mye trenerne stiller opp, er ved at de tar rollen som "reservemamma" for flere av minoritetsjentene. En av trenerne tok en slik rolle da de var på overnattingcup fordi jentas foreldre ikke selv hadde mulighet til å stille opp:

"Det var jo det å følge henne opp før og etter kamp, og rose henne for en bra kamp, og ha den der foreldredelsbiten som foreldre gjør. Passe på at hun hadde penger når hun skulle på disko og passe på at hun stelte seg og sånn om kvelden (...) Det var jo som om jeg skulle følge opp min egen datter da. Passe på at hun møtte opp til rett tid og sånne ting".

Selv om det ble hektisk å lede to lag samtidig som hun skulle ta seg av både sin egen datter og denne jenta, sier treneren at hun gjerne tar på seg en slik oppgave også senere. Hun begrunner det med at hun gjør det for å beholde dem i håndballen og fordi hun ser hvor mye det betyr for dem.

Også i det daglige opplever trenerne at de kan føle seg som reservemamma for minoritetsjentene. En av trenerne forteller at jentene ofte sender henne tekstmeldinger og spør henne om oppmøtetider og lignende. Dette skiller seg sterkt fra de norske jentene på laget hennes. Hun opplever at håndballen betyr mer for minoritetsjentene enn for de norske. Trenerne påpeker at det sosiale fellesskapet ved det å være en del av et lag, virker å være av ekstra stor betydning for minoritetsjentene. Dette viser hvordan det sosiale livet i og rundt idretten ofte er viktigere for minoritetsjenter, enn selve prestasjonen (Strandbu 2006).

Alle disse eksemplene illustrerer hvordan trenerne tilrettelegger muligheter for å få flere minoritetsjenter med i idretten, og også sørge for at de kan bli værende. De prøver å tilføre jentene den symbolske kapitalen som er nødvendig for å komme inn og føle glede ved å være med i idrettsfeltet. Det er også en visjon i klubben og blant trenerne at det er viktig ikke bare å inkludere barna, men at deres foreldre også skal føle at de får utbytte av å være en del av dette fellesskapet. En av trenerne slier det slik:

"Jeg har en formening om at hvis foreldrene trives på laget så er det vanskeligere at ungene slutter. For hvis de trives sammen, og ungen kommer og sier at hun ikke vil på håndball, så er det lettere for de å si, vi prøver litt til. Fordi de selv har det hyggelig. Jeg føler vi har lyktes med det. Vi var på reiseocup i Selbu, og da tapte vi alle kampene, men vi vant vel det sosiale, og det skjedde mye. Vi så hverandre på en annen måte, som foreldre. Og det synes jeg er så viktig. Og det kommer ungene til gode".

Det nevnes også at dugnadene er viktige for å få inkludert foreldre, fordi de her blir lært opp i den norske dugnadskulturen, blir kjent med andre foreldre, og blir en del av et fellesskap. Denne tankegangen viser hvordan idretten kan skape trivsel og gode sosiale nettverk, og vil være en viktig integrasjonsarena (NIF 2011).

En annen måte å inkludere minoritetsforeldrene på, er ved å få de med i et foreldrenettverk på Facebook. Alle trenerne sier at de opererer med Facebook-sider hvor foreldrene kan gå inn og lese informasjon om treningstider og kamper, referater fra foreldremøter og annen viktig informasjon. Dette anser de som et svært nyttig verktøy, som kan ses på som et grep trenerne har tatt for å oppnå bedre kommunikasjonen med foreldrene. Dette gjelder særlig minoritetsforeldrene, siden mange av dem sjelden er å se på de ulike arrangementene. De har også erfart at storesøsken kan spille en viktig rolle i forhold til informasjon som skal fram til foreldrene. Storesøsken blir derfor også lagt til på disse Facebook-sidene.

Trenernes tilrettelegging viser at de prøver å tilføre både barn og foreldre den symbolske kapital som skal til for å bli integrert i idretten. De prøver å inkludere alle ved å minske frykten for det ukjente og tilpasse seg minoritetsfamilienes forutsetninger (Berry 1997). På den måten bidrar de til at flere minoritetsjenter kan få gleden av å oppleve samholdet, den fysiske aktiviteten og mestringsfølelsen ved å delta i organisert idrett. Kanskje klarer de også å holde på de, slik at vi om noen år vil kunne oppleve et håndballandslag ikke fullt så Blendahvitt som noen hevder at vi har i dag.

7. Avslutning

I denne studien er det søkt å avdekke hvilke utfordringer og muligheter minoritetsjenter møter når de vil begynne med organisert idrett. Resultatene som er diskutert, viser først og fremst at det er utfordringer knyttet til kjønn, kultur og økonomi, som kan stå i veien for minoritetsjentes idrettsdeltakelse. Flere av jentene i denne studien innrømmer at det kan være vanskelig for foreldrene å få betalt for deres idrettsdeltakelse, noe som kan begrunnes i at innvandrerfamilier ofte kun lever på en inntekt og har flere barn enn gjennomsnittet (Blom 1998). De økonomiske utfordringene illustreres blant annet ved at minoritetsjentene sjelden blir kjørt til kamp av sine foreldre. Materialet viser at dette kan skyldes at mange foreldre jobber i helgene, at de ikke har bil, eller rett og slett at de prioriterer annerledes, noe også andre studier vektlegger (Strandbu 2006). Den økonomiske kapitalen er dermed en viktig faktor når det kommer til minoritetsjentes deltakelse i organisert idrett. For minoritetsjentene i denne studien har det likevel vært mulig å begynne med håndball, fordi de gjennom inkluderingsprosjektet Fargerik Håndball, får ekstra støtte det første året de er medlem av klubben. Spørsmålet er om deltakelsen hadde vært mulig, om de ikke hadde hatt dette tilbudet. Trenerne tviler på at minoritetsjentene ville fått muligheten om de ikke hadde blitt inkludert i prosjektet Fargerik Håndball.

Det diskuteres også på hvilke måter en kjønn habitus gir utfordringer for idrettsdeltakelse for minoritetsjenter. I denne studien finner jeg for eksempel at minoritetsjentene har mindre rettigheter og flere arbeidsoppgaver i hjemmet enn deres brødre. Det tyder på at jentenes kjønns sosialisering blir formet etter foreldrenes kultur. I følge Bourdieu (2000) lærer vi tidlig i oppveksten hva som kjennetegner de ulike kjønnene, og dette er ofte forskjellig i ulike kulturer. Minoritetsforeldrenes kjønns kapital betyr dessuten at de er mer beskyttende ovenfor sine døtre enn ovenfor sønnene, noe som støttes av Lovell (1991).

Studien antyder at det er de kulturelle utfordringene som er av størst betydning for minoritetsjentene og deres idrettsdeltakelse. Dette gjenspeiles både i treningssammenhenger, på kamper, i foreldreengasjementet og ved deltakelse i større arrangementer. Dette tyder på at foreldrene ikke forstår de kulturelle kodene, som er viktige for inklusjon (Bourdieu 1978). Fordi foreldrene ikke selv har drevet med idrett og ikke er kjent med den norske organiseringsmåten, forstår de ikke hvor viktig idrettsdeltakelse er for barna eller hva som

skal til for at barna skal bli inkludert. Jeg har blant annet diskutert hvordan barna selv må informere foreldrene om hvilke muligheter for fysisk aktivitet som finnes.

Bourdieu kritiseres av mange for å være for opptatt av strukturer. Jeg har i denne sammenheng koblet inn en akkulturasjonsteori for i større grad å vektlegge aktørens refleksivitet. Bourdieu (1986) påpeker at vi i stor grad er underlagt våre foreldres kulturelle kapital, og at vi bør være født inn i rett familie for å få tilgang på den legitime kulturen. Slik viser han at han legger mer vekt på reproduksjon enn endring. Jeg har her åpnet opp for at barn ofte velger en annen tilpasningsstrategi enn foreldrene sine, og slik kan barn frigjøres mer fra sin kulturelle arv. Dette gjør seg blant annet gjeldende ved at minoritetsforeldrene sjelden er å se på kamper og andre tilstelninger, og at de bidrar i liten grad på dugnader. I følge Berry og Sam (1997) kommer valget av tilpasningsstrategi til syne blant annet gjennom grad av deltakelse. Dette antyder at foreldrene har valgt en tilpasningsstrategi som skiller seg fra barna, noe som også understrekes i andre studier (Rosenthal et al. 1996). Foreldre velger ofte en strategi som minner om separasjon, mens barn og ungdom velger integrasjon. Dette viser at unge ofte er mindre opptatt av å bevare tradisjonelle verdier enn sine foreldre, men samtidig viser mitt datamateriale at også flere av jentene opplever å måtte tilpasse seg både foreldrenes og majoritetssamfunnets kultur (Torgersen 2005). Dette ble blant annet aktualisert ved at flere av minoritetsjentene opplevde å bli nektet å være med på overnattingscup av sine foreldre. Dette skyldtes i noen tilfeller foreldrenes utrygghet, og i andre tilfeller var en slik aktivitet uforenlig med deres religiøse tradisjoner.

Denne studien viser at disse utfordringene håndteres daglig av trenere og ledere i den lokale klubben. De gjør en stor innsats for å tilrettelegge for muligheter som vil gjøre det lettere for minoritetsjentene å kunne delta og bli værende i idretten. Et av de tiltakene er klubbens Fargerik Håndball prosjekt, som blir støttet av Håndballforbundet. Prosjektet gir minoritetsjentene flere fordeler når de skal inkluderes i klubben. Gjennom dette tiltaket blir jentene bedre fysisk og mentalt rustet til å skulle gå inn i et lag med spillere som har drevet med sporten i lengre tid. De prøver med andre ord å utligne noe av det forspranget, i ferdigheter og miljøtilpasning, som norske barn har. Også for de som kun er med på et slikt prosjekt, men av ulike årsaker ikke begynner å spille for en klubb, vil deltakelsen ha en integrerende effekt. Det er blitt argumentert for at deltakelse i prosjekter som Fargerik Håndball er med på å utvikle og utvide minoritetsjentenes habitus, slik at idrett blir en del av deres handlingsdisposisjoner. Dette vil kunne føre til at idrett blir en del av den kulturelle

arven som disse jentene fører videre til neste generasjon, og på den måten kan man argumentere for at deltakelsen har en integrerende effekt. Fargerik Håndball skaper dessuten et samhold hvor jentene føler at de er del av et fellesskap. Slik legger de seg opp en form for sosial kapital og trygghet som er nødvendig i overgangen fra Fargerik Håndball til klubb.

Spørsmålet er så om dette prosjektet og denne holdningen til integrering avspeiles i andre idrettsklubber. Det er mye som tyder på at dette er et "mønstercase"; et case som mer viser til "best practices" heller enn til det som foregår i de fleste idrettsklubber (NOU 2014). Det er derfor grunn til å tro at mulighetene er et godt eksempel på hvordan det *skal, kan og bør* gjøres, men at det mest sannsynlig ikke er slik overalt.

Den økte innvandringen gjør at inkludering av minoriteter stadig blir en større prioritet rundt om i kommunene. I dette lys kan denne studien vise hvilke utfordringer og muligheter man står ovenfor når man skal gi minoritetsbarn mer likeverdige betingelser for deltakelse. Denne studien kommer også med et nytt bidrag ved at den tar for seg jenter i så ung alder. Det er viktig når det er barn som studeres, at det er barnas stemmer man lytter til (Eide & Winger 2007). Ingen kan fortelle om deres livssituasjoner bedre enn de selv kan. Samtidig mener jeg at det er en styrke at jeg har supplert med noen voksne i utvalget. Ved å kombinere unge minoritetsjenter og trenere i utvalget, mener jeg å ha fanget opp flere nyanser av det jeg har studert.

Det kunne vært spennende og sett hvordan det går med idrettsdeltakelsen til disse jentene de neste fem årene. Jeg har diskutert at flere av utfordringene, spesielt de som er knyttet til kjønn, kan vise seg å bli større når jentene blir eldre. De fleste av jentene i denne studien er dessuten født og oppvokst i Norge. Et viktig bidrag til forskningen kunne derfor vært å gjøre en tilsvarende studie hvor alle var førstegenerasjons innvandrere. Min antagelse er at utfordringene er større hos denne gruppen, enn den er blant de som er født i Norge.

8. Litteraturliste

- Barth, F. (1969) Introduction i *Ethnic Groups and Boundaries. The Social Organisation of Culture Difference*. Illinois: Waveland Press, Inc.
- Berry, J. W. (1997) Lead article. Immigration, acculturation and adaption. *Applied Psychology: An International Review*, 46(1), 5-68.
- Berry, J. W., Phinney, J. S., Sam, D. L., & Vedder, P. (2006) Immigrant youth: acculturation, identity, and adaption. *Applied Psychology: an international review*, 55(3), 303-333.
- Berry, J. W. & Sam, D. L. (1997) Acculturation and adaption. I J. W. Berry, M. H. Segall & C. Kagitchibasis (Eds.), *Handbook of Cross-cultural Psychology: Vol. 3. Social behavior and applications* (2nd ed., ss. 291-326). Boston: Allyn & Bacon
- Blom, S. (1998) *Levekår blant ikke-vestlige innvandrere i Norge*. Rapporter. Statistisk Sentralbyrå; 98/16. Oslo: Statistisk Sentralbyrå
- Bourdieu, P. (1978) Sport and social class. *Social Science Information* 17(6): 819-840
- Bourdieu, P. (1984) *Distinction*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press
- Bourdieu, P. (1986) *The forms of capital*. I Szeman, I. & Kaposy, T. (2011) *Cultural theory. An anthology* (s. 81-93) United Kingdom: Wiley-Blackwell
- Bourdieu, P. (1990) Kroppens sosiale persepsjon. *Sosiologi i dag* 3.
- Bourdieu, P. (1993) How can one be a sportsman? I Bourdieu, P., *Sociology in Question* (pp. 117-131). London: SAGE publications Ltd.
- Bourdieu, P. & Wacquant, L.J.D. (1993) *Den kritiske ettertanke. Grunnlag for samfunnsanalyse*. Oslo: Det norske samlaget
- Bourdieu, P. (1997) *Men hvem skapte skaberne? - Interviews og forelæsnings*. København: Akademisk forlag A/S (s.179-198).
- Bourdieu, P. (2000) *Den maskuline dominans*. Oslo: Pax Forlag A/S
- Bourdieu, P. (2005) *Udkast til en praksisteori*. København: Hans Rietzels Forlag
- Bourdieu, P. (2007) *Den praktiske sans*. København: Hans Reitzels Forlag
- Breivik, G. (2013) *Jakten på et bedre liv. Fysisk aktivitet i den norske befolkningen 1985-2011*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Dalen, M. (2013) *Intervju som forskningsmetode - en kvalitativ tilnærming*. Oslo: Universitetsforlaget

- Danielsen, A. & Hansen, M. N. (1999) Makt i Pierre Bourdieu's sosiologi. I Engelstad, F. (red.) *Om makt, teori og kritikk*. Oslo: Ad. Notam. S: 43-67.
- De Knop, P., Theeboom, M., Van Engeland, E. og Van Puymbroeck, L. (1995) Sport and ethnic minority youth. *Journal of Comparative Physical Education and Sport*, (17) 1:12-23
- De Knop, P., Theeboom, M., Wittock, H. og De Martelaer, K. (1996): Implications of islam on muslim girl's sport participation in Western Europe. Literature review and policy recommendations for sport promotion, *Sport, Education and Society*, (1), 2:147-164
- Eide, B. J. & Winger, N. (2007) *Fra barns synsvinkel. Intervju med barn - metodiske og etiske refleksjoner*. Oslo: Cappelen akademisk
- Eidheim, F. (1998) *Aktivitet eller idrett? En evaluering av kulturdepartementets Storbyprosjekt til idrettsformål*. Prosjektrapport 1998:19.
- Engström, L.M. (2000) *Idrott som social markör*. Stockholm: HLS Förlag
- Enjolras, B. & Wollebæk, D. (2010) *Frivillige organisasjoner, sosial utjevning og inkludering*. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor
- Eriksen, T. H. & Sørheim, T. A. (2004): *Kulturforskjeller i praksis. Perspektiver på det flerkulturelle Norge*. Oslo: Gyldendal Akademisk
- Esmark, K. (2006) Bourdieus uddannelsessociologi. I Prieur, A. & Sestoft, C. (2006) *Pierre Bourdieu. En introduction* (s. 71-114). København: Hans Reitzels Forlag
- Farstad, G. R. (2004) *Innvandrerkvinner i Groruddalen - mellom idealer for modernitet og tradisjon*. NOVA rapport 17/04.
- Fasting, Kari (2008) *Likestilling og mangfold i norsk idrett: bedre med flere på banen*. Likestillings- og diskrimineringsombudet
- Giulianotti, R. (2005) *Sport a critical sociology*. Cambridge: Polity Press
- Grue, L. (1985) *Bedre enn sitt rykte? En undersøkelse av ungdoms fritidsbruk*. Oslo: Kultur- og vitenskapsdepartementet.
- Hovden, J., Bakke, I. M. og Solheim, L. J. (2015) Den norske idrettsmodellen i utakt. Fattige familier og fysisk aktivitet. I Bungum, B., Forseth, U. og Kvande, E. (2015) *Den norske modellen. Internasjonalisering som utfordring og vitalisering*. Bergen: Fagbokforlaget
- Ingebrigtsen, J.E. (1988) *Kampen om den vellykkede ungdom!? Rapport nr. 3 fra prosjektet: Sosialisering til og i idrett*. Trondheim: NAVFs Senter for barneforskning. Universitetet i Trondheim.
- Kaya, M. (2010) *Innvandrere og integrering: utfordringer i å forstå tilpasningsmønstre* (s. 50-98) Oslo: Cappelen akademisk forlag

- Kjersem, A. (2007) *Fotballbanen som "sosialt hengested" En sosialantropologisk studie av jenter, fotball og integrering*. Oslo: Universitetet i Oslo, Masteroppgave ved Sosialantropologisk institutt.
- Kulturdepartementet 2011-12 *Den norske idrettsmodellen*. Meld. St. 26, 2011-12.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015) *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal Akademisk
- Loland, S. (2002) *Idrett, kultur og samfunn*. Oslo: Gyldendal undervisning
- Lovell, T. (1991) Sport, racism and young women. *Sport, racism and ethnicity*. G. Jarvie. London: The Falmer Press (s. 58-73).
- Macdonald, D., Rodger, S., Abbott, R., Ziviani, J. & Jones, J. (2005) I Could Do with a Pair of Wings: Perspectives on Physical Activity, Bodies and Health from Young Australian Children. *Sport, Education and Society*, 195-209.
- Mikkelsen, C. L. (2003) *Foreninger fremmer forståelsen - inndragelse af etniske minoriteter i foreningerne og mangfoldighedsledelse*. København: Dansk Ungdoms Fællesråd
- Moe, S. (2009) Fysisk aktivitet og sosial ulikhet: Hvordan forstå ulik involvering i fysisk aktivitet. *Fysioterapeuten* nr. 7 juni 2009 (s. 17-22).
- NIF (2007) *Idrettspolitisk dokument. Tingperioden 2003-2007*. Oslo: NIF
- NIF (2011) *Idrettspolitisk dokument. Tingperioden 2007-2011*. Oslo: NIF
- NOU (2014) *Kom igjen, jenter! Jenter med minoritetsbakgrunn og deltakelse i organisert idrett*. Oslo: Kulturdepartementet
- Ommundsen, Y. & A. A. Aadland (2009) *Fysisk inaktive voksne i Norge. Hvem er inaktive - og hva motiverer til økt fysisk aktivitet?* Helsedirektoratet, kreftforeningen og Norges Bedriftidrettsforbund
- Pedersen, S. I. (2006) Innvandrere og inntekt. Landbakgrunn og botid viktig. *Samfunnsspeilet* 4, 2006. Statistisk Sentralbyrå
- Phinney, J. S. (1990) Ethnic identity in adolescence and adulthood. A review of research. *Psychological Bulletin*, 108, 499-514.
- Pfister, G. (2000) Doing sport in a headscarf? German sport and Turkish females. *Journal of sport history* 27(3): 401-429.
- Pramling, I. & Doverborg-Östberg, E. (1993) *Å forstå barns tanker. En metodikk om å intervju barn*. Oslo: Pedagogisk Forum
- Prieur, A. (2004) *Balansekunstnerne. Betydningen av innvandrerbakgrunn i Norge*. Oslo: Pax Forlag

- Rogstad, J. (2001): *Sist blant likemenn? Synlige minoriteter på arbeidsmarkedet*. Oslo: Institutt for samfunnsforskning.
- Rosenlund, L. & Prieur, A. (2006) *Det sociale rum, livsstilenes rum - og la distinction*. København: Reitzel
- Rosenthal, D., Ranieri, N. & Klimidis, S. (1996) Vietnamese Adolescents in Australia: Relationships between Perceptions of Self and Parental Values, Intergenerational Conflict, and Gender Dissatisfaction, *International Journal of Psychology*, 31(2), 81-92.
- Sam, D. L. (1995) *Unge innvandreres tilpasning i Norge. En psykososial undersøkelse. Tilpassingsstrategier og psykisk tilstand*. 1995:1. Bergen: Hemil-Rapport
- Seippel, Ø. (2001) *Sport, community structures and social integration: The case of Norwegian Sport Organisations*. Paper. Oslo: Institutt for samfunnsforskning
- Seippel, Ø., Strandbu, Å. og Sletten, M. A. (2011) *Ungdom og trening. Endring over tid og sosiale skillelinjer*. Oslo: NOVA-Rapport 3/11
- Strandbu, Å. (2006) *Idrett, kjønn, kropp og kultur. Minoritetsjenters møte med norsk idrett*. NOVA-Rapport 10/06
- Strandbu, Å. og Bakken, A. (2007) *Aktiv Oslo-Ungdom. En studie av idrett, minoritetsbakgrunn og kjønn*. Oslo: NOVA-Rapport 2/07
- Thagaard, T. (2009) *Systematikk og innlevelse - en innføring i kvalitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget
- Tjora, A. (2013) *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. Oslo: Gyldendal Akademisk
- Torgersen, L. (2005) *Betydningen av innvandrerbakgrunn for psykiske vansker blant ungdom*. NOVA rapport 5/05
- Vincent, C. & Ball, S. J. (2007) "Making up" the middle class child: families, activities and class dispositions. *Sociology*, 1061-1077.
- Walseth, K. (1998) *Idrett og islam - en undersøkelse blant egyptiske kvinner i Alexandria*. Hovedfagsoppgave i idrett. Oslo: Norges idrettshøgskole.
- Walseth, K. (2004) *En problematisering av idretten som arena for integrasjon av etniske minoriteter*. Artikkel, Oslo: Norges Idrettshøgskole
- Walseth, K. & Fasting, K. (2004). Sport as a Means of Integrating Minority Women. *Sport in Society: Cultures, Commerce, Media, Politics*, 7(1), 109-129
- Walseth, K. (2006) *Sport and integration - the experience of young Muslim women*. Oslo: Norges Idrettshøgskole

Walseth, K. (2011) Minoritetsjenter i idretten - Status og utfordringer i Hanstad, D. V. (red.), Breivik, G., Sisjord, M. K. og Skaset H. B. (2011) *Norsk idrett. Indre spenning og ytre press*. Oslo: Akilles (s. 355-369).

Widerberg, K. (2011) *Historien om et kvalitativt forskningsprosjekt*. Oslo: Universitetsforlaget

Wilken, L. (2011) *Bourdieu for begyndere*. Samfundslitteratur

Wold, B. (1989) *Lifestyles and Physical Activity. A Theoretical and Empirical Analysis of Socialization Among Children and Adolescents*. Doktoravhandling. Universitetet i Bergen

Wollebæk, D. & Sivesind, K. H. (2010) *Fra folkebevegelse til filantropi? Frivillig innsats i Norge 1997-2009*. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.

Østberg, S. (2003) *Muslim i Norge. Religion og hverdagsliv blant unge norsk-pakistanere*. Oslo: Universitetsforlaget

Kilder fra internett:

Hertting, K. & Karlefors, I. (2016) *Entrance into Swedish Children's Sports. Newly-migrated children's perspective*. Publisert på idrettsforum.org 2016-01-25

Norges fotballforbund (2014). *Farvel Fargerik Fotball*. Hentet (desember 2015) fra: <http://www.fotball.no/nff/Inkludering/Farvel-Fargerik-fotball/>

Norges håndballforbund (2015). *Fargerik Håndball*. Hentet (januar 2016) fra: https://www.handball.no/globalassets/region-vest/utvikling/klubbutvikling/inkludering-og-verdiarbeid/flerkulturelle/brosjyrer/fargerik-handball_brosjyre_web.pdf

Norges Idrettsforbund (2013) *Årsrapport 2013*. Hentet (februar 2016) fra: http://www.idrett.no/omnif/idrettsstyret/Documents/NIF%20%C3%85rsrapport%202013_LR.pdf.

St.meld.nr 17 (1997) *Om innvandring og det flerkulturelle Norge*. Hentet (februar 2016) fra: <https://www.regjeringen.no/nb/dokumenter/stmeld-nr-17-1996-1997-/id191037/>

Statistisk sentralbyrå (2015) *Nøkkeltall for innvandring og innvandrere*. Hentet (mars 2016) fra: <https://www.ssb.no/innvandring-og-innvandrere/nokkeltall/innvandring-og-innvandrere>

Strandbu, Å. (2004): *Idrettsdeltakelse blant unge jenter med innvandrerbakgrunn*. Hentet (november 2015) fra: www.idrettsforum.org

Vårt land (2014) *Håndball-Norge savner minoritetsjenter*. Hentet (april 2016) fra: <http://www.vl.no/2.615/h%C3%A5ndball-norge-savner-minoritetsjenter-1.306210>

Vedlegg 1:

Intervjuguide minoritetsjenter

Bakgrunn

Vil dere starte med å fortelle litt om hvem dere er?

Alder?

Kjønn?

Klasse?

Hvor lenge dere har bodd i Norge og Trondheim?

Hvor kommer foreldrene deres fra?

Når kom dere/foreldrene deres til Norge?

Hva tenker dere er bra med å bo i Norge?

Er det noe dere ikke liker her i Norge, evt hva?

Hva liker dere aller mest å gjøre i fritiden?

Hva gjorde dere i fritiden før dere kom til Norge?

Hvilke idrettsaktiviteter har dere drevet med før og kan dere godt tenke dere å drive med?

Kan dere fortelle meg litt om hva dere gjør i løpet av en vanlig dag?

Fargerik Håndball

Vil dere fortelle meg litt om hvordan dere hadde det/har det på Fargerik Håndball? Hva var/er artig? Var/er det noe dere ikke synes var så artig? Var/er det noe dere gledet/gruet dere til?

Hva lærte/lærer dere?

Har dere fått nye venner?

Si litt om hvorfor dere hadde lyst til å begynne på Fargerik Håndball.

Hvor lenge var dere med/har dere vært med?

Hva synes dere om trenerne?

Er dere sammen med noen av dem dere spiller med på Fargerik Håndball i fritiden?

Å være med på Fargerik Håndball er gratis - var det viktig for at dere ble med?

Inkludering

Kan dere fortelle litt om hvordan det var å starte på "ordentlig" håndball? Hva var annerledes fra Fargerik Håndball?

Tror dere det hadde vært vanskeligere å begynne på ordentlig håndball om dere ikke først hadde vært med på Fargerik Håndball, og evt hvorfor det?

Hvordan er det å spille på et ordentlig lag? Hva er fint og hva kan være vanskelig?

Husker dere noe fra de første ukene etter dere startet, eventuelt hva?

Hvordan var det å bli kjent med de andre jentene på laget? Lett/vanskelig?

Kjente dere mange fra før, går dere i samme klasse?

Er dere gode venninner alle sammen eller er dere mest sammen med noen få?

Har dere fått nye venninner på laget?

Hva synes dere om treneren?

Utfordringer

Hva er det som har vært mest vanskelig for dere når dere har lyst å spille håndball?

Er det dyrt for familien?

Tar det mye tid, tid fra lekser og andre oppgaver?

Har foreldrene deres vært skeptiske og evt hvorfor? (at det koster for mye, at det tar mye tid, at det kunne være utrygt, andre ting?)

Har dere noen utfordringer med klær, hijab?

Er det greit å forstå alt treneren sier?

Føler dere at dere har god kontakt med treneren?

Har det vært vanskelig å komme seg på trening eller kamp noen ganger? Hvorfor? Er dere med på det sosiale utenom trening og kamp? Hvorfor/hvorfor ikke?

Kommer dere til å fortsette å spille håndball? Hvorfor/hvorfor ikke?

Familie og økonomi (kulturell og økonomisk kapital)

Vil dere fortelle litt om familiene deres?

Hvor mange søsken har dere? Hvor gamle er de?

Jobber begge foreldrene deres og hva jobber de med (om dere vet det)?

Vet dere hva de jobbet med før de kom til Norge?

Snakker foreldrene deres like bra norsk som det dere gjør?

Hva driver foreldrene deres mest med når de har fri fra jobben?

I helger og i fritiden, er dere mest sammen med familien eller sammen med venner?

Er det slik at det er vanskelig for dere å være med på aktiviteter som koster mye? Fortell litt om hva foreldrene deres tenker om dette.

Hva sier familiene deres til at dere spiller håndball?

Betydning av kjønn

Hva synes dere, liker dere best å være med på aktiviteter hvor jenter og gutter er sammen, eller liker dere best å bare være sammen med jenter? Hvorfor foretrekker dere det ene foran det andre?

Er det noen aktiviteter dere ser på som gutteaktiviteter og jenteaktiviteter og hvorfor?

Er det noen aktiviteter foreldrene dine mener ikke passer for jenter, evt hvilke og hvorfor?

Er det noe dere ikke får lov til som brødrene deres får lov til?

Hva er deres oppgaver i hjemmet, og er disse forskjellig fra de oppgavene brødrene deres har?

Hva er det som bestemmer om noe passer bedre for gutter eller jenter?

Integrering

Dere spiller håndball, kan dere fortelle litt mer om hvorfor dere liker å spille håndball?

Er det fordi venninnene deres gjør det?

Har dere fått nye venninner?

Har dere lært noe om samarbeid og fair Play?

Er foreldrene deres med og ser på kamper? Hvis ja, hva synes dere om det?

Har dere noen tanker om hva Fargerik Håndball kan bety for minoritetsjenter som har lyst til å spille håndball?

Hvis dere prøver å se for dere livet om 5 år, kan dere si noe om hva dere gjør da? Spiller dere fortsatt håndball?

Avslutning

Jeg har ikke flere spørsmål, men er det mer dere vil fortelle meg, for eksempel om Fargerik Håndball eller hvordan dere har det i klubben?

Vedlegg 2:

Intervjuguide trenere

Bakgrunn

Vil du starte med å fortelle hvem du er?

Kjønn?

Alder?

Kommer fra?

Idrettsbakgrunn?

Trenererfaring?

Hvorfor og hvor lenge trener for dette laget?

Hvordan vil du beskrive deg selv som trener?

Laget før minoritetsjentene

Fortell om hvordan laget ditt så ut fra starten av.

Hvem spilte der?

Hvordan var den generelle stemningen og miljøet?

Hvordan var nivået?

Var jentene venninner fra før av?

Det sosiale utenom trening og kamp?

Fargerik Håndball

Fortell om hvilken oppfatning du har av Fargerik håndball.

Hva synes du det gir minoritetsjentene?

Hva er positivt og viktig med prosjektet?

Hva er negativt eller kunne blitt gjort på en annen/bedre måte?

Minoritetsjentene

Hvilket generelt inntrykk har du av jentene?

Muligheter og utfordringer knyttet til språk?

Hvor kommer de fra?

Hvor mange er de?

Hvordan er motivasjonen?

Hva med det sosiale, har de venninner på laget?

Hvordan fungerer de sammen med resten av gruppa?

Kommunikasjonen mellom dem og deg?

Inkludering

Vil du fortelle litt om hvordan jentene ble tatt i mot da de startet? Hvordan var de første ukene?

Har det vært noen utfordringer eller konflikter?

Hvilke positive sider har det?

Må dere ta noen spesielle hensyn?

Må minoritetsjentene ta noen spesielle hensyn for å kunne være med?

Hvilke erfaringer, kunnskap og muligheter har Fargerik Håndball gitt jentene? (symbolsk kapital)

Hvilke erfaringer har de med seg fra Fargerik Håndball?

Kan du si noe om kunnskapen jentene hadde tilegnet seg om eksempelvis håndball og norsk idrettskultur? (Regler, normer, dugnad, samarbeid, fair Play)

Hvordan var nivået til jentene da de kom inn i laget?

Hvordan har Fargerik Håndball påvirket forhold som vennskap, utstyr, medlemskontingent og annet?

Hvordan tror du rekrutteringen av minoritetsjenter til håndballklubben hadde vært om vi ikke hadde tilbudet Fargerik Håndball?

Laget i dag

Kan du si noe om hvordan du opplever laget ditt i dag?

Hvordan er stemningen og miljøet?

Hvordan er nivået?

Er alle venner eller finnes det grupper/klikkdannelser?

Hvordan fungerer det sosiale utenom trening og kamp?

Kommer alle til trening og kamp, og hvis ikke hva er begrunnelsen?

Opplever du noen forskjell på minoritetsjentene knyttet til disse aspektene i forhold til de andre?

Utfordringer

Hvilke utfordringer gir det deg og laget at minoritetsjentene er kommet med?

Har du erfart at minoritetsjentene har spesielle utfordringer med å kunne drive med idrett?

Utfordringer knyttet til økonomi, religion, kultur, tradisjon, vennskap, sosiale nettverk, foreldre?

Noe som gjør det vanskelig for de å møte til trening eller kamp, eller være med på det sosiale?

Foreldre

Kan du fortelle litt om dine erfaringer med foreldrene til minoritetsjentene?

Hvordan er kommunikasjonen med de?

Møter de opp på trening, kamp, dugnad, foreldremøter?

Er de sammen med de norske foreldrene?

Hvordan er det med kjøring og oppgaver i forbindelse med kamper, stiller de opp?

Har du et inntrykk av at økonomien deres spiller en rolle i deres engasjement, og eventuelt hvordan?

Opplever du at kulturforskjeller spiller inn, og eventuelt hvordan?

Avslutning

Hvis du prøver å se for deg laget om 5 år, hvem tror du spiller der da?

Har du tanker om hvordan tilbudet Fargerik Håndball kunne utvikles til å inkludere enda flere minoritetsjenter?

Jeg har ikke flere spørsmål, men er det mer du vil fortelle om dine erfaringer med Fargerik Håndball eller om de muligheter og utfordringer som inkludering av minoritetsjenter representerer for deg som trener og for klubben som helhet?

Vedlegg 3:

Forespørsel om å delta i intervju i forbindelse med en masteroppgave

Jeg er masterstudent i sosiologi ved NTNU og holder nå på med den avsluttende masteroppgaven. Temaet for oppgaven er inkludering gjennom idrett, og jeg ønsker å se på hvordan Fargerik Håndball kan være en inngang til organisert idrett for jenter med minoritetsbakgrunn.

For å finne ut av dette, ønsker jeg å intervjuere trenere i klubben hvor jentene skal inkluderes. Spørsmålene vil dreie seg om din bakgrunn, utfordringer og gevinster med å inkludere minoritetsjenter og dine oppfatninger av Fargerik Håndball. Jeg vil ta opp samtalen på bånd og ta notater mens vi snakker sammen. Intervjuet vil ta omtrent en time, og vi blir enige om tid og sted.

Det er frivillig å være med og du har mulighet til å trekke deg når som helst underveis, uten å måtte begrunne dette nærmere. Opplysningene vil bli behandlet konfidensielt, og ingen enkeltpersoner vil kunne gjenkjennes i den ferdige oppgaven. Opplysningene anonymiseres og opptakene slettes når oppgaven er ferdig, våren 2016.

Dersom du har lyst til å være med på intervjuet er det fint om du skriver under på denne samtykkeerklæringen og sender den til meg.

Hvis det er noe du lurer på kan du ringe meg på 45902632, eller sende en e-post til ingrid_odegar83@hotmail.com. Du kan også kontakte min veileder Jorid Hovden ved NTNU på e-post jorid.hovden@svt.ntnu.no.

Med vennlig hilsen
Ingrid Ødegård

Samtykkeerklæring:

Jeg har mottatt skriftlig informasjon og er villig til å delta i studien.

Signatur:

Vedlegg 4:

Forespørsel om å la ditt barn delta i intervju i forbindelse med en masteroppgave

Jeg er masterstudent i sosiologi ved NTNU og holder nå på med den avsluttende masteroppgaven. Temaet for oppgaven er inkludering gjennom idrett, og jeg ønsker å se på hvordan Fargerik Håndball kan være en inngang til organisert idrett for jenter med minoritetsbakgrunn.

For å finne ut av dette, ønsker jeg å intervjuere jenter som har vært med, eller som er med på prosjektet Fargerik Håndball. Spørsmålene vil dreie seg om jentenes bakgrunn, hva de mener er viktig for at de skal kunne drive med idrett og hva de ser på som utfordringer. Jeg vil også spørre de om hva de synes om Fargerik Håndball. Jeg vil ta opp samtalen på bånd og ta notater mens vi snakker sammen. Intervjuet vil ta omtrent en time, og vi blir enige om tid og sted.

Det er frivillig å være med og man har mulighet til å trekke seg når som helst underveis, uten å måtte begrunne dette nærmere. Opplysningene vil bli behandlet konfidensielt, og ingen enkeltpersoner vil kunne gjenkjennes i den ferdige oppgaven. Opplysningene anonymiseres og opptakene slettes når oppgaven er ferdig, våren 2016.

Dersom det er greit for deg at ditt barn er med i studien, er det fint om du skriver under på den vedlagte samtykkeerklæringen og sender den til meg. Den foresatte skal være over 18 år.

Hvis det er noe du lurer på kan du ringe meg på 45902632, eller sende en e-post til ingrid_odegar83@hotmail.com. Du kan også kontakte min veileder Jorid Hovden ved NTNU på e-post jorid.hovden@svt.ntnu.no.

Med vennlig hilsen
Ingrid Ødegård

Samtykkeerklæring:

Jeg har mottatt skriftlig informasjon og er villig til å la mitt barn delta i studien.

Signatur foresatt:

Harald Hårfagres gate 29
N-5007 Bergen
Norway
Tel: +47-55 58 21 17
Fax: +47-55 58 96 50
nsd@nsd.uib.no
www.nsd.uib.no
Org.nr. 985 321 884

Jorid Hovden
Institutt for sosiologi og statsvitenskap NTNU
Dragvoll
7491 TRONDHEIM

Vår dato: 02.12.2015

Vår ref: 45574 / 3 / AMS

Deres dato:

Deres ref:

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 09.11.2015. Meldingen gjelder prosjektet:

<i>45574</i>	<i>Inkludering av minoritetsjenter i organisert idrett</i>
<i>Behandlingsansvarlig</i>	<i>NTNU, ved institusjonens øverste leder</i>
<i>Daglig ansvarlig</i>	<i>Jorid Hovden</i>
<i>Student</i>	<i>Ingrid Ødegård</i>

Personvernombudet har vurdert prosjektet og finner at behandlingen av personopplysninger er meldepliktig i henhold til personopplysningsloven § 31. Behandlingen tilfredsstiller kravene i personopplysningsloven.

Personvernombudets vurdering forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, ombudets kommentarer samt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, <http://www.nsd.uib.no/personvern/meldeplikt/skjema.html>. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://pvo.nsd.no/prosjekt>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 31.05.2016, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Katrine Utaaker Segadal

Anne-Mette Somby

Kontaktperson: Anne-Mette Somby tlf: 55 58 24 10

Vedlegg: Prosjektvurdering

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.

Avdelingskontorer / District Offices:

OSLO: NSD, Universitetet i Oslo, Postboks 1055 Blindern, 0316 Oslo. Tel: +47-22 85 52 11. nsd@uio.no

TRONDHEIM: NSD, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, 7491 Trondheim. Tel: +47-73 59 19 07. kyrre.svarva@svt.ntnu.no

TROMSØ: NSD, SVF, Universitetet i Tromsø, 9037 Tromsø. Tel: +47-77 64 43 36. nsdmaa@sv.uit.no

FORMÅL

Formålet er å undersøke hvordan prosjektet "Fargerik Håndball" bidrar til å integrere minoritetsjenter i organisert idrett.

INFORMASJON OG SAMTYKKE

Trener, ungdommer og foreldre skal informeres skriftlig om prosjektet og samtykker til deltakelse. Informasjonsskrivene er godt utformet. Personvernombudet forutsetter at informasjonsskriv oversettes til andre språk dersom foreldre ikke behersker norsk, ev. at det gis muntlig informasjon.

Merk at når barn skal delta aktivt, er deltagelsen alltid frivillig for barnet, selv om de foresatte samtykker. Barnet bør få alderstilpasset informasjon om prosjektet, og det må sørges for at de forstår at deltakelse er frivillig og at de når som helst kan trekke seg dersom de ønsker det.

SENSITIVE OPPLYSNINGER

Det kan behandles sensitive personopplysninger om etnisk bakgrunn.

INFORMASJONSSIKKERHET

Personvernombudet legger til grunn at forsker etterfølger NTNU sine interne rutiner for datasikkerhet. Dersom personopplysninger skal lagres på mobile enheter, bør opplysningene krypteres tilstrekkelig. Dersom det skal benyttes mobiltelefon til opptak bør dette være avklart med NTNU. Opptaket må krypteres (passordbeskyttes). Det er vanligvis ikke tilstrekkelig at telefonen er låst med en kode.

PROSJEKTSLUTT OG ANONYMISERING

Forventet prosjektslutt er 31.05.2016. Ifølge prosjektmeldingen skal innsamlede opplysninger da anonymiseres. Anonymisering innebærer å bearbeide datamaterialet slik at ingen enkeltpersoner kan gjenkjennes. Det gjøres ved å:

- slette direkte personopplysninger (som navn/koblingsnøkkel)
- slette/omskrive indirekte personopplysninger (identifiserende sammenstilling av bakgrunnsopplysninger som f.eks. bosted/arbeidssted, alder og kjønn)
- slette digitale lydopptak